

**UCHWAŁA NR XXIII/196/2021
RADY MIEJSKIEJ W LUBIENIU KUJAWSKIM**

z dnia 23 lutego 2021 r.

w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 5 ustawy z dnia 3 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski, przyjętego uchwałą Nr XVII/166/2016 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 7 października 2016 roku.

§ 2. Integralną częścią uchwały są:

- 1) Załącznik nr 1 – tekst jednolity zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski – zmiany wyróżnione kolorem czerwonym;
- 2) Ujednolicone rysunki studium:
  - a) załącznik nr 2 - Gmina Lubień Kujawski. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000,
  - b) załącznik nr 3 - Miasto Lubień Kujawski. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w skali 1:5 000,
  - c) załącznik nr 4 - Gmina Lubień Kujawski. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000
  - d) załącznik nr 5 - Miasto Lubień Kujawski. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:5 000.
- 3) Załącznik nr 6 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag złożonych do projektu zmiany studium,
- 4) Załącznik nr 7 -dane przestrzenne.

§ 3. Podstawę opracowania stanowi uchwała nr X/76/2019 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 10 października 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski

§ 4. Zmiana studium obejmuje obszar położony w środkowej części gminy Lubień Kujawski , w obrębie ewidencyjnym 0017 Kaliska oraz część działki o nr ewidencyjnym 266/4 położonej w obrębie ewidencyjnym 0001 miasto Lubień Kujawski, którego granice określone zostały na załączniku graficznym do ww. uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Lubienia Kujawskiego.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marek Małachowski

BURMISTRZ LUBIENIA KUJAWSKIEGO

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY LUBIEŃ
KUJAWSKI**

Tekst jednolity

*Załącznik Nr 1 do
Uchwały Nr XVII/166/2016
Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim
z dnia 7 października 2016 r.*

**Załącznik nr 1
do uchwały Nr XXIII/196/2021
Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 23 lutego 2021 r.
w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski**

Lubień Kujawski, 2021

Niniejsza zmiana studium stanowi zmianę studium przyjętego
uchwałą Nr XVII/166/2016 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim
z dnia 7 października 2016 r.
w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski

Zespół sporządzający zmianę studium
mgr inż. Wiera Kulczyńska
mgr Ewa Birek
mgr Jolanta Rudnicka

Spis treści:

I. WPROWADZENIE	4
1. Podstawa opracowania.....	4
2. Cel i zakres opracowania	4
3. Metoda opracowania	4
4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium.....	5
5. Ogólna charakterystyka gminy	5
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	5
1. Uwarunkowania wynikające z ustaleń decyzyjnych ponadlokalnych	5
2. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu	7
2.1. Uwarunkowania formalno – prawne	7
2.2. Tereny posiadające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów	8
2.3. Stan prawny gruntów	9
2.4. Tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych	9
2.5. Analiza dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.....	9
2.6. Stan ład przestrzennego i wymogi ochrony.....	9
3. Stan środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego.....	10
3.1. Stan środowiska, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	10
3.1.1. Wielkość i jakość zasobów wodnych	10
3.1.2. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.....	12
3.1.3. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	12
3.1.4. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie odrębnych przepisów	13
3.1.6. Wymogi ochrony przyrody	14
3.1.7. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego.....	14
3.1.8. Pozostałe elementy środowiska abiotycznego i biotycznego	15
3.1.9. Przekształcenia i zagrożenia środowiska	19
3.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki	24
3.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	25
3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej	26
4. Warunki i jakość życia mieszkańców w tym ochrona ich zdrowia.....	26
4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne	26
4.2. Uwarunkowania gospodarcze	31
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	33
5.1. Zarys historyczny gminy.....	33
5.2. Zasoby zabytkowe gminy.....	34
5.3. Obszary obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego.....	41
5.4. Obszary pomników zabytków i ich stref ochronnych	41
5.5. Progi, ograniczenia, preferencje	42
5a Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	45
6. Uwarunkowania wynikające ze stanu komunikacji.....	42
6.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	42
6.2. Uwarunkowania wewnętrzne	43
6.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	47
7. Uwarunkowania wynikające ze stanu infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.....	48
7.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	48
7.2. Uwarunkowania wewnętrzne	48
7.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	53
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu bezpieczeństwa ludności jej mienia	53
8.1. Instytucje, jednostki ratownictwa i szybkiego reagowania	52
8.2. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.....	53
9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	53
14. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych	60
III. KIERUNKI I ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY	56
1. Cele rozwoju gminy.....	56
1.1. Cele wynikające z uchwalonej „Strategii rozwoju gminy Lubień Kujawski”	56
2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko pomorskiego	57
3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego.....	59

3.1. Strefy przestrzenne	59
3.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów w tym wynikające z audytu krajobrazowego.....	61
3.3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, ... w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz wyłączone z zabudowy	70
3.4. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.....	71
3.5. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne	71
3.6. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz osuwania się mas ziemnych	72
3.7. Obiekty lub obszary dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	72
3.8. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.....	72
3.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić mpzp, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	73
3.10. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	74
3.11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia.....	74
3.12. Obszary zdegradowane.....	74
3.13. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.....	74
3.14. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	74
3.15. Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.....	74
4. Obszary i zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.....	74
4.1. Przyrodnicze kierunki rozwoju miasta i gminy	75
4.2. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku	75
4.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego.	76
4.4. Obszary, obiekty i zasady ochrony uzdrowisk	76
5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	76
5.1. Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego	76
5.2. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej.	77
6. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	77
6.1. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej	77
6.2. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	78
7. Kierunki rozwoju systemów komunikacji	80
7.1. Komunikacja drogowa	80
7.2. Elementy układu komunikacji drogowej wymagające rozbudowy i przebudowy oraz usprawnienia.....	80
7.3. Komunikacja kolejowa	81
7.4. Komunikacja zbiorowa	81
8. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....	82
8.1. Zaopatrzenie w wodę	82
8.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków	82
8.3. Gospodarka energetyczna	83
8.4. Telekomunikacja	83
8.5. Gospodarka odpadami	84
8.6. Planowane rurociągi	84
9. Obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kw, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	92
10. Synteza ustaleń zmiany studium oraz uzasadnienie przyjętych w zmianie rozwiązań.....	92

Wykaz tabel:

Tab. 1 Gmina Lubień Kujawski- typy hydrokompleksów.....	11
Tab.2. Gmina Lubień Kujawski – kompleksy łąkowo – bagienne.....	17
Tab.3. Gmina Lubień Kujawski – powierzchnie biologicznie czynne.....	19
Tab. 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII 2012r.)... ..	32
Tab. 5. Wykaz zabytków znajdujących się na terenie miasta Lubień Kujawski.....	34
Tab. 6. Wykaz zabytków znajdujących się na terenie gminy Lubień Kujawski.....	35
Tab.7. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Lubień kujawski, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP).....	37
Tab. 8 Wykaz dróg powiatowych w gminie miejsko – wiejskiej Lubień Kujawski.....	42
Tab.9. Wykaz dróg gminnych	43
Tab.10 Wykaz ulic w mieście Lubień Kujawski.....	45
Tab. 11. Sieć wodociągowa w latach 2006 – 2013.....	48

Tab. 12. Stopień zwodociągowania miast i gmin województwa kujawsko – pomorskiego w 2009, 2010 i 2013.....	49
Tab.13 Sieć kanalizacyjna w latach 2006 – 2010.....	50
Tab.14 Stopień skanalizowania miast i gmin województwa kujawsko- pomorskiego w latach 2009- 2013	51
Tab. 15. Strefy przestrzenne.....	60
Tab. 16. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.....	68
Tab.17. Wykaz terenów zamkniętych w Gminie Lubień Kujawski.....	71

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa opracowania

Niniejsze Studium stanowi drugą edycję „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski. Pierwszą edycję zatwierdzono Uchwałą Nr XXIX/157/2002 Rady Miasta i Gminy w Lubieniu Kujawskim z dnia 21 lutego 2002 roku sporządzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.). Niniejsze Studium zostało sporządzone zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2012.647 j.t. z późn. zm.) na podstawie Uchwały Nr XXXIX/186/2010 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 24 marca 2010 roku.

Niniejsza zmiana Studium stanowi zmianę Studium przyjętego uchwałą Nr XVII/166/2016 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 7 października 2016 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski, sporządzona została w oparciu o przepisy ww. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz uchwałą nr X/76/2019 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 10 października 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski.

2. Cel i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostało dla całego obszaru gminy miejsko – wiejskiej Lubień Kujawski, która w granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 148 km², w celu określenia polityki przestrzennej samorządu lokalnego. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. W okresie obowiązywania dotychczasowego dokumentu uległo zmianie szereg ustaw związanych z tematyką kształtowania przestrzeni oraz wpłynęło od mieszkańców wiele wniosków i postulatów inwestycyjnych, wymagających innego podejścia do ich lokalizacji i realizacji. Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w bardzo ograniczonym zakresie określała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015r., poz. 199 z późn. zm.) wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno – prawnego nad sporządzeniem studium, określiła jego formę, a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej określony został w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego. Jest natomiast „aktem kierownictwa wewnętrznego” gminy wykorzystywanym przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy oraz stanowi podstawę do koordynacji planów miejscowych. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu tych planów.

Obszar objęty zmianą Studium położony jest w obrębie Kaliska oraz Lubień Kujawski, w części zabudowany jest zabudową produkcyjno-usługową, usługową oraz mieszkaniową jednorodziną.

3. Metoda opracowania

Pierwszy etap prac nad studium obejmował wstępną analizę zapisów obowiązującego studium oraz ocenę aktualności posiadanych materiałów planistycznych. Drugi etap to sporządzenie diagnozy stanu obejmującej wieloaspektowe rozpoznanie i ocenę uwarunkowań rozwoju gminy miejsko – wiejskiej Lubień Kujawski na podstawie aktualnie wykonywanych dostępnych opracowań i materiałów. Trzeci etap obejmował ocenę kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy przyjętych w obowiązującym studium. Czwarty etap związany był z opracowaniem celów, zasad rozwoju, kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz formułowaniem zapisu ustaleń studium. W toku prac nad studium, w kwestii najbardziej trudnych i kontrowersyjnych tematów, odbyły się spotkania z przedstawicielami władz samorządowych i mieszkańcami gminy, na których zaprezentowane i przedyskutowane zostały poszczególne grupy zagadnień. Uwarunkowania rozwoju i szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy zapisane zostały w tekście studium oraz na mapach w skali:

1 :10 000 – uwarunkowania rozwoju oraz kierunki rozwoju przestrzennego gminy Lubień Kujawski, 1 :5 000 – uwarunkowania rozwoju oraz kierunki rozwoju przestrzennego miasta Lubień Kujawski, stanowiące obok tekstu załączniki do uchwały o uchwaleniu studium.

Zmiana Studium została dokonana w tekście stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały w sprawie uchwalenia zmiany studium - zmiany wyróżnione są kolorem czerwonym. Zmiana dokonana została również na ww. załącznikach. Mapy te w formie rysunków ujednoczonych stanowią załączniki do uchwały w sprawie uchwalenia zmiany studium:

- Załącznik nr 2 – Gmina Lubień Kujawski. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:10 000. Rysunek ujednoczony
- Załącznik nr 3 – Miasto Lubień Kujawski. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:5 000. Rysunek ujednoczony
- Załącznik nr 4 – Gmina Lubień Kujawski. Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:10 000. Rysunek ujednoczony
- Załącznik nr 5 – Miasto Lubień Kujawski. Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:5 000. Rysunek ujednoczony

4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium

- a) Opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lubień Kujawski, maj 2012r.;
- b) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski”, przyjęte przez Radę Miasta i Gminy w Lubieniu Kujawskim Uchwałą Nr XXIX/157/2002 z dnia 21 lutego 2002 roku;
- c) „Strategia Rozwoju miasta i gminy Lubień Kujawski” ;
- d) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego, Kujawsko - Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, czerwiec 2003;
- e) Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ (Uchwała nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.;
- f) „Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Lubień Kujawski”;
- g) „Plan gospodarki odpadami dla gminy miasta i gminy Lubień Kujawski”;

- h) „Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2012r.” - Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013r. oraz „Raporty...” z lat wcześniejszych;
- i) Studium zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego Włocławka, Kierunki rozwoju funkcji miasta, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2006r.;

5. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Lubień Kujawski położona jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Pod względem administracyjnym należy do powiatu ziemskiego włocławskiego. Gmina Lubień Kujawski należy do gmin o statusie miejsko-wiejskim. Administracyjnie podzielona jest 28 sołectw z 60 miejscowościami wraz z Lubieniem Kujawskim. Obszar miasta i gminy Lubień Kujawski zamieszkuje ogółem 7538 osób.(stan na 31.12.2013r.)

Siedziba gminy – miasto Lubień Kujawski położone jest centralnie w stosunku do obszaru gminy, nad jeziorem Lubieńskim i rzeką Lubieńką.

Graniczy od północy z gminami Choceń, Kowal, Baruchowo, od wschodu z województwem mazowieckim, od południa z województwem łódzkim, od zachodu z gminą Chodecz.

Gmina Lubień Kujawski należy do gmin o statusie miejsko-wiejskim. Administracyjnie podzielona jest na 27 sołectw z 59 miejscowościami. Ogólna powierzchnia obszaru miasta i gminy wynosi 15.085 ha, co stanowi 10,2% powierzchni powiatu włocławskiego. Użytki rolne stanowią 87,0% (13.126 ha) ogólnej powierzchni gminy, a lasy i grunty leśne zajmują 5% (756 ha) powierzchni. Pod względem fizyczno-geograficznym miasto i gmina Lubień Kujawski położona jest na obszarze Wysoczyzny Kujawskiej.

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ DECYZYJNYCH PONADLOKALNYCH

Uwarunkowania krajowe i regionalne o charakterze decyzyjnym oraz postulatywnym wynikające ze stanu zagospodarowania. Decyzje i uchwały

Uwarunkowania wynikające z ustaleń decyzyjnych szczebla krajowego dla miasta i gminy Lubień Kujawski dotyczą realizacji autostrady A-1. Autostradę zrealizowano w oparciu o decyzję w sprawie ustalenia lokalizacji autostrady płatnej A-1 Nr GP-1-531-10b/A-1/20/2001/EM - JC/521 z dnia 2001.09.05. wydanej przez Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast.

Wynikające z ustaw szczególnych

Na obszarze miasta i gminy występują następujące obiekty ustanowione na poziomie województwa i kraju na podstawie przepisów szczególnych:

- a) zabytkowe obiekty i zespoły – Rejestr Zabytków dawnego województwa włocławskiego;
- b) droga krajowa wg wykazu dróg krajowych;
- c) Zarządzenia Nr 190 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 10 sierpnia 1995 roku w sprawie uznania za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego;
- d) Zarządzenia Nr 28 Dyrektora Generalnych Lasów Państwowych z dnia 11.08.1995r. Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Gostynińsko-Włocławskie”;
- e) Decyzja nr KZK/012/S/4014/79 Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie w sprawie zatwierdzenia zasobów soli kamiennej;
- f) Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:
  - „Subniecka Warszawska” o nr 215, nie wymaga tworzenia obszaru ochrony;
  - „Zbiornik Chodecz – Łanięta” o nr 225 wymaga utworzenia obszaru najwyższej ochrony (ONO);

- 2) Wprowadzenie budownictwa rekreacyjno – wypoczynkowego – ośrodka konferencyjnego na terenach rolnych we wsi : Chojny posiadłość Sosnowo 1.
  - 3) Wprowadzenia budownictwa produkcyjno – usługowego na terenach: w gminie Lubień Kujawski we wsi: Narty, Gagowy Nowe.
  - 4) Zmiany funkcji dla terenu dla przepompowni ścieków pod stacją redukcyjną gazu: miasto Lubień Kujawski – 100NO na 100EG.
2. Uchwała V/27/99 z dnia 29.01.1999 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla domków jednorodzinnych w mieście Lubieniu Kujawskim przy ul. Ogrodowej w zakresie art. 10 ust. 1;2;5 i 6.
  3. Uchwała V/28/99 z dnia 29.01.1999 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Lubień Kujawski. dotyczące: wprowadzenia funkcji administracji (posterunek policji) na część dz. o symbolu planu 32 MN i nr ewid. 376/12 w mieście Lubień Kuj. przy ul. Świerczewskiego rozszerzenia funkcji mieszkalno – usługowej o symbolu planu 32 MN na dz. o Nr ewid. 396/10 w mieście Lubień Kuj. przy ul. Świerczewskiego aktualizację istniejącej oczyszczalni ścieków o obecnym symbolu planu 33 NO.
  4. Uchwała IX/52/99 (Dz.U. Nr 93, poz. 1036) z dnia 10.08.1999 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla domków jednorodzinnych w mieście Lubieniu Kujawskim przy ul. Ogrodowej w zakresie art. 10 ust. 1; 2; 5 i 6.
  5. Uchwała IX/53/99 z dnia 10.08.1999 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Lubień Kujawski dotyczącej:
    - 1) wprowadzenia funkcji administracji (posterunek policji) na część o dz. o symbolu planu 32 MN i nr ewid. 376/12 w mieście Lubieniu Kujawski przy ul. Świerczewskiego;
    - 2) rozszerzenia funkcji mieszkalno – usługowej o symbolu planu 32 MN na dz. o Nr ewid. 3) aktualizację istniejącej oczyszczalni ścieków o obecnym symbolu planu 33 NO.
  6. Uchwała XXIX/159/2002 z dnia 21.02.2002 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski dotyczące wprowadzenia na terenach rolnych:
    - 1) funkcji mieszkalno – usługowej o niskiej intensywności zabudowy w miejscowościach: Wiktorowo, Gagowy Nowe, Bagno, Modlibórz;
    - 2) funkcji rekreacyjnej i turystycznej w miejscowości Wiktorowo.
  7. Uchwała XXIX/160/2002 z dnia 21.02.2002 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski dotyczące wprowadzenia na terenach rolnych :
    - 1) funkcji usługowo – handlowej (skład węgla i materiałów budowlanych) w miejscowości Modlibórz na działce o nr ewidencyjny 42;
    - 2) funkcji urządzeń technicznej obsługi komunikacji samochodowej (stacja paliw) w miejscowości Gagowy Nowe na części działki o nr ewidencyjnym 78.
  8. Uchwała w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski VII/42/2003 zmiana uchwałą IX/55/2003 z dnia 08.04.2003 dotycząca:
    - 1) wprowadzenia funkcji rekreacyjnej i turystycznej dla wybranego obszaru obejmującego tereny rolne we wsi Błędowo;
    - 2) wprowadzenia funkcji handlowo – usługowej dla wybranego obszaru obejmującego tereny rolne we wsi Narty;
    - 3) zmiany z funkcji mieszkaniowo – usługowej na funkcję urządzeń technicznej obsługi komunikacji samochodowej (auto – handel i złomowanie) dla wybranych obszarów obejmujących tereny rolne we wsi Gagowy Nowe i we wsi Bagno.
  9. Uchwała w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski VII/43/2003 z dnia 08.04.2003 dotycząca wprowadzenia na wybrane obszary rolne i inne:

- 1) funkcji rekreacyjnej i turystycznej we wsi Błędowo;
  - 2) funkcji handlowo – usługowej we wsi Narty;
  - 3) zmiany funkcji z mieszkaniowo – usługowej na funkcję urządzeń technicznej obsługi komunikacji samochodowej (auto – handel i złomowania) we wsi Gagowy Nowe i we wsi Bagno.
10. Uchwała X/56/2003 (Dz.U. Nr 110, poz. 1534 z 02.10.2003) z dnia 30.07.2003 w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski dotyczące przeznaczenia na cele budowlane pod różne funkcje dla wybranego obszaru obejmującego tereny rolne położone we wsi Kaliska; obowiązującym miejscowym planie przeznaczonym pod lotnisko symbol 12 KL.
  11. Uchwała w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski dotyczących ustalenia indywidualnej linii zabudowy i dostępności inwestycyjnej przy jeziorze Lubieńskim na odcinku w granicach administracyjnych Miasta Lubienia Kujawskiego dla obszaru zawartego pomiędzy drogą krajową nr 1 Gdańska (Włocławek) – Cieszyn (Łódź) a jeziorem i zmiany funkcji rekreacyjnej i turystycznej (leśniczowej) na mieszkaniowo – usługową dla wybranego terenu położonego w Mieście Lubień Kujawski przy ulicy 19-ego Stycznia. X/57/2003 (Dz.U. Nr 110, poz. 1535 z 02.10.2003) z dnia 30.07.2003.
  12. Uchwała w sprawie miejscowego zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubień Kujawski dla obszaru obejmującego część wsi Kaliska oznaczonego działkami geodezyjnymi o numerach ewidencyjnych: 232/6, 232/24-232/54 oraz fragment działki 232/61. XXXII/146/2009 (Dz.U. Nr 82, poz. 1452 z 06.08.2009) z dnia 26.06.2009.
  13. Uchwała w sprawie miejscowego plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część miejscowości Kaliska w Gminie Lubień Kujawski przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/278/2018 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 27 lutego 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 marca 2018 r. poz. 1142),
  14. Uchwała w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Kaliska w gminie Lubień Kujawski przyjętego Uchwałą Nr X/74/2019 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 10 października 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 października 2019 r. poz. 5485)

W obszarze objętym zmianą studium obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski dotyczące przeznaczenia na cele budowlane pod różne funkcje dla wybranego obszaru obejmującego tereny rolne położonego we wsi Kaliska; w obowiązującym miejscowym planie przeznaczonym pod lotnisko symbol 12 KL przyjętego Uchwałą X/56/2003 Rady Miasta i Gminy Lubień Kujawski z dnia 30 lipca 2003 r. (Dz. Urz. Nr 110, poz. 1534 z 02.10.2003),
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubień Kujawski dla obszaru obejmującego część wsi Kaliska oznaczonego działkami geodezyjnymi o numerach ewidencyjnych: 232/6, 232/24-232/54 oraz fragmentem działki 232/61 przyjęty Uchwałą Nr XXXII/146/2009 z dnia 26 czerwca 2009 r. (Dz. Urz. Nr 82, poz. 1452 z 06.08.2009),
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część miejscowości Kaliska w Gminie Lubień Kujawski przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/278/2018 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 27 lutego 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 marca 2018 r. poz. 1142),
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Kaliska w gminie Lubień Kujawski przyjęty Uchwałą Nr X/74/2019 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 10 października 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 października 2019 r. poz. 5485).

- „Zbiornik Krośniewice – Kutno” o nr 226 wymaga utworzenia obszaru najwyższej i wysokiej ochrony (ONO, OWO).

Wynikające ze stanu zagospodarowania:

- Droga krajowa:
  - Nr 91 Gdańsk - Świecie - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Katowice - Cieszyn - granica państwa.
- Przez teren gminny przebiegają linie energetyczne wysokich napięć:
  - 220 kV GPZ Pątnów - GPZ Podolszyce (we wschodu przez środek gminy na południe),
  - 110 kV GPZ Włocławek Wschód - GPZ Lubień (w kierunku północnym),
  - 110 kV GPZ Babiak - GPZ Lubień (w kierunku zachodnim).
- Przez teren gminny przebiega Rurociąg ropy naftowej „Przyjaźń” wraz ze strefą ograniczonego użytkowania.

Dla linii napowietrznych wynikają konsekwencje przestrzenne w postaci zajęcia terenu:

- 40 m (po 20 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 110 kV
- 70,0 m (po 35,0 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 220 kV

- Rurociąg ropy naftowej „Przyjaźń”

Zgodnie z § 136 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. z 2014r., poz. 1853), minimalna szerokość strefy bezpieczeństwa dla jednego rurociągu przesyłowego dalekosiężnego wynosi (środek stanowi oś rurociągu) – co najmniej 20,0 m (dla rurociągu o średnicy nominalnej powyżej 600 mm).

Zgodnie z § 137 w/w rozporządzenia strefa bezpieczeństwa może być użytkowana zgodnie z pierwotnym jej przeznaczeniem. Wewnątrz strefy bezpieczeństwa niedopuszczalne jest wznoszenie budowli, urządzenie stałych składów i magazynów oraz zalesianie. Dopuszcza się w strefie bezpieczeństwa usytuowanie innej infrastruktury sieci uzbrojenia terenu pod warunkiem uzgodnienia jej z właścicielem rurociągu przesyłowego dalekosiężnego. Na terenach otwartych dopuszcza się w strefie bezpieczeństwa sadzenie pojedynczych drzew w odległości co najmniej 5,0 m od rurociągu przesyłowego dalekosiężnego.

Tereny działek budowlanych powinny znajdować się poza strefą bezpieczeństwa rurociągu naftowego. Powyższa strefa przez ograniczenia w jej użytkowaniu i wykonywaniu robót budowlanych ma zapewnić nienaruszalność, a więc bezpieczeństwo dla rurociągu i kabla oraz umożliwić do nich dostęp w celach kontroli, konserwacji i naprawy.

Wszelkie planowane inwestycje liniowe podziemne i nadziemne przechodzące przez strefę bezpieczeństwa oraz roboty z nimi związane muszą być uzgodnione i wykonane pod nadzorem gestora sieci.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

2.1. Uwarunkowania formalno – prawne

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

1. Uchwała XLII/178/98 z dnia 18.06.1998r. w sprawie projektu zmian miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubień Kujawski i miasta Lubień Kujawski dotyczących:

- 1) Wprowadzenia budownictwa mieszkalno-usługowego na terenach:
  - a. w mieście Lubień Kujawski ul. 1- go Maja, Świerczewskiego;
  - b. w gminie Lubień Kuj. we wsiach: Bagno, Gagowy Nowe, Kaczawka, Stępka, Gole, Kaliska;
- 1) Wprowadzenia budownictwa rekreacyjnego na terenach rolnych w sąsiedztwie jeziora Lubieńskiego w następujących wsiach: Stępka, Czaple Nowe, Narty, oraz na terenie gminy we wsi Kłóbka.

Decyzje o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

Decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły przede wszystkim rozbudowy i przebudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz budowy nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy oraz w mniejszym stopniu zabudowy usługowej i produkcyjnej i zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów.

2.2. Tereny posiadające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów

Znaczny procent gruntów objętych zmianą przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dotyczy okresu przed 1975r. Wzmożony okres urbanizacji jaki nastąpił po roku 1979. wiązał się dodatkowo z uzyskaniem zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, związane z intensywną gospodarką. Zmiany w tym zakresie odzwierciedlone zostały w miejscowych planach:

2.3. Stan prawny gruntów

Do gminnego zasobu nieruchomości (na podstawie art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami), należą grunty:

- 1) - stanowiące własność gminy 373,3 ha
- 2) - zajęte pod drogi; - 105,00 ha;
- 3) - oddane w trwały zarząd – 2,00 ha
- 4) - oddane w użytkowanie – 10,00 ha

Łączna powierzchnia gruntów gminnych w rozumieniu w/w ustawy o gospodarce nieruchomościami wynosi 373,3 ha, co stanowi ok. 2,48 % powierzchni gminy.

Obszar objęty zmianą Studium stanowi własność Gminy Lubień Kujawski oraz osób fizycznych i prawnych.

2.4. Tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

Tereny lasów, należące do grupy I lasów o charakterze ochronnym

Obszar objęty zmianą studium położony jest poza obszarami chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2.5. Analiza dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

2.5.1 Istniejące tereny mieszkaniowe

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy w małym stopniu ma charakter skoncentrowany (zwarty). Wyjątek stanowi miasto Lubień Kujawski. Na terenie gminy wiejskiej w większości jest to zabudowa rozproszona z brakami w uzbrojeniu technicznym i obsłudze komunikacyjnej oraz ubogiej obsłudze usługowej.

2.5.2. Tereny przeznaczone pod nową zabudowę mieszkaniową

Zabezpieczenie terenów mieszkaniowych jest jednym z priorytetów planowania przestrzennego. Dla realizacji tych celów niezbędne jest stworzenie określonych warunków nierozzerwalnie związanych z rozwojem terenów mieszkaniowych, m.in. infrastruktura techniczna, zabezpieczenie odpowiedniej obsługi z zakresu szeroko pojętych usług handlu, gastronomii, oświaty, sportu, służby zdrowia, rekreacji oraz obsługi komunikacji. Na terenie gminy wyznaczone są miejscowymi planami tzw. rezerwy terenowe pod budownictwo mieszkaniowe.

Obszar objęty zmianą Studium położony jest w obrębie Kaliska oraz Lubień Kujawski, w części zabudowany jest zabudową produkcyjno-usługową (sześć zakładów produkcyjno-usługowych), usługową (targowisko) oraz mieszkaniową jednorodziną.

2.6. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Stan ładu przestrzennego

Ład przestrzenny to harmonijne ukształtowanie przestrzeni, uwzględniające w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne (art.2 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Uwarunkowania funkcjonalne:

Funkcjami wiodącymi gminy są:

- Funkcja rolnicza
- Funkcja mieszkaniowa realizowana we wszystkich formach mieszkalnictwa.

Funkcjami uzupełniającymi są:

- Funkcja produkcyjna, magazynowo – składowa i usług technicznych.
- Funkcja usług w postaci działalności gospodarczej prowadzonej w połączeniu z zabudową mieszkaniową.
- Funkcja rekreacyjna,

W gminie Lubien Kujawski, ze względu na ład przestrzenny, można wyodrębnić następujące strefy:

1. tereny, na których ład przestrzenny jest zachowany,

2. tereny, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował - tereny dotychczas użytkowane rolniczo bądź leżące odłogiem,

3. tereny, które wymagają działań, w celu uzyskania ładu przestrzennego, to znaczy tereny zainwestowane w sposób chaotyczny, na których dla uzyskania ładu przestrzennego niezbędne są działania w postaci odpowiedniego zagospodarowania, uzupełnienia i uporządkowania zabudowy.

5. tereny, na których ład przestrzenny jest znacznie zaburzony to znaczy tereny, na których dla uzyskania ładu przestrzennego niezbędna jest, oprócz odpowiedniego zagospodarowania, wymiana zabudowy istniejącej lub całkowita zmiana przeznaczenia.

Wymogi ochrony ładu przestrzennego

1. utrzymanie dotychczasowych funkcji gminy,
2. lokowanie produkcji głównie w terenach, na których znajdują się zakłady istniejące,
3. dopuszczenie rzemiosła i drobnej wytwórczości głównie w strefach istniejących uciążliwości
4. powiększenie ilości i powierzchni terenów rekreacyjno – wypoczynkowych,
5. ograniczenie zabudowy wielorodzinnej do stref dotychczas przeznaczonych pod ten rodzaj zabudowy,

Obszar objęty zmianą studium należy do obszarów w których zagospodarowanie następuje w sposób planowany, zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W obszarze objętym zmianą studium obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lubień Kujawski dotyczące przeznaczenia na cele budowlane pod różne funkcje dla wybranego obszaru obejmującego tereny rolne położonego we wsi Kaliska; w obowiązującym miejscowym planie przeznaczonym pod lotnisko symbol 12 KL przyjętego Uchwałą X/56/2003 Rady Miasta i Gminy Lubień Kujawski z dnia 30 lipca 2003 r. (Dz. Urz. Nr 110, poz. 1534 z 02.10.2003),

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubień Kujawski dla obszaru obejmującego część wsi Kaliska oznaczonego działkami geodezyjnymi o numerach ewidencyjnych: 232/6, 232/24-232/54 oraz fragmentem działki 232/61 przyjęty Uchwałą Nr XXXII/146/2009 z dnia 26 czerwca 2009 r. (Dz. Urz. Nr 82, poz. 1452 z 06.08.2009),
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część miejscowości Kaliska w Gminie Lubień Kujawski przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/278/2018 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 27 lutego 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 6 marca 2018 r. poz. 1142),
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Kaliska w gminie Lubień Kujawski przyjęty Uchwałą Nr X/74/2019 Rady Miejskiej w Lubieniu Kujawskim z dnia 10 października 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 października 2019 r. poz. 5485).

3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego

3.1. Stan środowiska, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1.1. Wielkość i jakość zasobów wodnych

Wody powierzchniowe, krążenia wody

Głównym elementem hydrograficznym gminy jest rzeka Lubieńka, która wraz z Jeziorem Lubieńskim leży w obszarze zlewni Zgłowiączki. Południowe fragmenty gminy odwadnia rzeka Ochnia będąca dopływem Bzury.

Znajomość procesów hydrologicznych związanych z krążeniem wody w warstwie przy i podpowierzchniowej gruntu, jest bardzo istotna dla określenia uwarunkowań stosunków wodnych występujących na danym obszarze. Jest to ważne dla gospodarki rolnej, a zwłaszcza produkcji roślinnej oraz szeroko rozumianej ochrony środowiska. Pozwala również w sposób optymalny gospodarować zasobami przyrody.

O lokalnym obiegu wody decydują miejscowe warunki cyrkulacji zależne od ewapotranspiracji, infiltracji i odpływu. Podstawową jednostką strukturalną środowiska przyrodniczego o jednakowych warunkach obiegu wody jest hydrotop. Jest to elementarna jednostka obejmująca powierzchnię o homogenicznym gospodarowaniu wodą w obrębie wydzielonego obszaru. O lokalnym obiegu wody decydują przede wszystkim dwa komponenty środowiska geograficznego tj.: rodzaj podłoża i rzeźba terenu. W zależności od budowy geologicznej oraz spadków różnie będą kształtować się warunki infiltracji, retencji i odpływu, a tym samym odmiennie będą wydzielone hydrotopy.

Zespół hydrotopów tworzy hydrokompleksy. Stanowią je obszary charakteryzujące się przewagą określonego sposobu obiegu wody. Mimo pewnego zróżnicowania wewnętrznego cechują się wyrazistością funkcjonalną i są możliwe do jednoznacznej identyfikacji przestrzennej.

Na obszarze gminy wyodrębnione zostały cztery zasadnicze typy hydrokompleksów, charakteryzujące się odmiennymi warunkami obiegu wody. W ujęciu syntetycznym zagadnienie to przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Gmina Lubień Kujawski - typy hydrokompleksów

Lp.	Typ hydrokompleksu	Obszar występowania	Pow w ha	% pow. gminy	Uwagi
1	Ewapotranspiracyjny	Płaskie i lekko faliste fragmenty moreny dennej zbudowane z glin .	5000	33,7	obejmuje grunty orne oraz tereny zabudowane

2	Ewapotranspiracyjno infiltracyjno - odpływowy	Płaskie i faliste fragmenty moreny dennej, zbudowane z utworów piaszczysto - gliniastych.	7000	47,3	obejmuje grunty orne oraz tereny zabudowane
3	Infiltracyjno – odpływowy	Fragmenty moreny dennej zbudowane z piasków oraz pagórki morenowe	1950	13,1	łącznie z obszarami leśnymi
4	Retencyjno – odpływowy	Dno doliny Lubieńki oraz większych cieków. Zagłębienia moreny dennej wypełnione osadami organogenicznymi.	849	5,9	łącznie z wodami powierzchniowymi
Razem			ca 14800	100,0	

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 1, na obszarze gminy dominują tereny wchodzące w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjnego. Oznacza to, że składowa parowania determinuje warunki obiegu wody. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań geologicznych oraz rzeźby terenu. W podłożu zalegają gliny morenowe, charakteryzujące się niskim współczynnikiem przepuszczalności, wynoszącym od 0,1 – 0,001 darcy. Oznacza to, że proces wsiąkania (infiltracji) jest bardzo powolny. Bardzo ograniczony jest również spływ powierzchniowy ze względu na minimalne spadki (0÷2%). W rezultacie obydwie te czynniki, w połączeniu z intensywną produkcją roślinną powodują, że większość wód opadowych odprowadzana jest do atmosfery. Jedynie niewielka część opadu dostaje się w procesie infiltracji w głąb profilu glebowego, zasilając wody gruntowe. Przestrzennie omawiany typ hydrokompleksu dominuje w północnej i centralnej części gminy.

Duży jest również udział terenów wchodzących w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjno – infiltracyjno – odpływowego. Kolejność składowych obiegu wody oznacza, że dominuje tutaj również parowanie, podobnie jak w przypadku hydrokompleksu wcześniej przedstawionego. Jest to uwarunkowane przede wszystkim budową geologiczną podłoża, na które składają się głównie gliny morenowe. Trzeba jednak zaznaczyć, że występują tutaj również utwory zawierające większą ilość frakcji piaszczystych. Ten fakt decyduje o większej na ogół przepuszczalności podłoża, dzięki czemu proces infiltracji jest tutaj intensywniejszy. Zwiększone spadki terenu sprzyjają także, w obrębie niektórych fragmentów, zwiększonemu odpływowi powierzchniowemu i podziemnemu. Przedstawiony typ hydrokompleksu występuje głównie w centralnej części gminy oraz płacami o różnej powierzchni na pozostałym obszarze.

Trzeci typ hydrokompleksu obejmuje tereny, których podłoże budują utwory piaszczyste lub piaszczysto – żwirowe. Wysoka przepuszczalność tych utworów powoduje, że infiltracja wód opadowych w głąb profilu glebowego nie napotyka większych przeszkód. Umożliwia to zasilanie wód gruntowych i odbudowę ich zasobów, zubożonych odpływem, bądź eksploatacją. Omawiany typ hydrokompleksu występuje głównie w części południowej i zachodniej.

Bardzo ważne znaczenie, zwłaszcza z ekologicznego punktu widzenia, mają tereny wchodzące w skład hydrokompleksu retencyjno – odpływowego. Kolejność składowych obiegu wody wyznacza dominującą funkcję retencji. Są to „zbiorniki” wodne, zasilane dopływem podziemnym i powierzchniowym oraz bezpośrednio opadami. Głównym elementem przestrzennym tego hydrokompleksu jest dolina rzeki Lubieńki. Uzupelnienie stanowią duże zagłębienia moreny dennej, wypełnione silnie nawodnionymi osadami organogenicznymi. Tereny te tworzą system węzłów hydrologicznych, regulujących stosunki wodne na obszarze gminy. Do najważniejszych węzłów można zaliczyć:

- kompleks Jeziora Lubieńskiego
- kompleks łąkowo - bagienny Kanibród
- kompleks bagienny – łąkowy Lubieńka
- kompleks łąkowo – bagienny Bilno

Najważniejszy jest hydrowęzeł Jeziora Lubieńskiego z uwagi na dużą powierzchnię wodną oraz wielkość zlewni bezpośredniej. Istotne znaczenie odgrywa również hydrowęzeł Kanibród ze względu na znaczną retencję wody oraz Bilno (W₄).

W świetle powyższych rozważań należy uznać, że ważnym składnikiem omawianego hydrokompleksu są również wszystkie drobne zbiorniki wodne i podmokłości. Pełnią one taką samą rolę jak obszary węzłowe z tym tylko, że ich oddziaływanie ma charakter lokalny. Składają się one zatem na ogólną retencję gminy, zwiększając potencjalne możliwości magazynowania wód roztopowych i opadowych

3.1.2. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na obszarze gminy Lubień Kujawski nie występują udokumentowane obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

3.1.3. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

surowce naturalne

Złóża kopalin użytecznych są ważnym składnikiem środowiska abiotycznego. Na obszarze gminy Lubień Kujawski najważniejszym surowcem jest sól. Złoże tego surowca tworzy wysad w formie komina o średnicy około 1 km. Zasoby bilansowe w kat C₁ wynoszą 2419775 tys. Ton. Do powszechnie występujących surowców należy glina zwalowa. Jest to na ogół glina piaszczysta z różnym udziałem bruku morenowego. Nie posiada ona cech wskazujących na możliwość jej wykorzystania jako surowca do produkcji ceramiki budowlanej. Wyjątek stanowiła eksploatacja tego surowca w cegielni Gole. Drugim rodzajem surowca naturalnego powszechnie występującego należą piaski i żwiry. Są to na ogół piaski różnofrakcyjne z dodatkiem żwiru. Surowce te eksploatuje się je jedynie na potrzeby lokalne. Jednak jak wynika z rozpoznania wstępnego zasoby prognostyczne tego surowca są nieopłacalne dla szerszej eksploatacji.

Na obszarze gminy znajduje się kilka torfowisk. Do rozpoznanych należą:

- torfowisko „Rzeka Lubieńka”, obejmujące 4 oddzielne pola. Zbudowane jest z torfu trzcinowego i drzewnego o miąższości 0,83 do 2,21 m,
- torfowisko „Rzeka Ochnia” składające się z jednego pola, w których występują torfy trzcinowo - drzewne. Miąższość złożeń wynosi od 1,45,
- torfowisko „Grodno” składające się z 24 pól, wypełnionych torfami mszysto - turzycowymi miąższości 0,47 m – do 1,94 m. Torfom towarzyszą gytie,
- torfowisko „Czaple”, obejmujące osiem pól wypełnionych torfem drzewno – turzycowym o miąższości 0,60 – 1,42 m.

Ogólne zasoby torfu w rozpoznanych obiektach wynoszą:

bilansowe	- 1392 tys. m ³
pozabilansowe	- 5502 tys. m ³
gytie	- 1802 tys. m ³

Torfowiska na obszarze gminy są przekształcone w wyniku prowadzonej wcześniej eksploatacji. Surowiec ten stanowił bowiem przez stulecia jeden z podstawowych materiałów opałowych dla miejscowej ludności. Aktualnie torf nie jest eksploatowany.

wody podziemne

Są związane z utworami wodonośnymi piętra czwartorzędowego w tym zwłaszcza drugim poziomem, występującym w obrębie wysoczyzny morenowej na głębokości 3-25 m p.p.t. Ważnym użytkowym poziomem wodonośnym są również wody trzeciorzędowe, występujące pod napięciem na głębokości 50 – 150 m.p.p.t. Właśnie wody tych poziomów stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności gminy Lubień Kujawski. Woda jest eksploatowana zarówno z ujęć zaopatrujących wodociągi zbiorowe jak i ujęć indywidualnych.

Gmina Lubień Kujawski położona jest na obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: „Subniecka Warszawska” o nr 215 – nie wymaga tworzenia obszarów ochrony, „Zbiornik Chodecz – Łanięta” – wymaga utworzenia obszaru najwyższej ochron (ONO), „Zbiornik

Krośniewice – Kutno” – wymaga utworzenia obszaru najwyższej i wysokiej ochrony (ONO, OWO).

Aktualnie zatwierdzone zasoby wód czwartorzędowych i trzeciorzędowych szacuje się na około 1700 m³/d (w tym ujęcie Narty 1400 m³/d, ujęcie Kłóbka 300 m³/d). Zużycie poprzez zbiorowe wodociągi (90% zwodociągowania gminy) wynosi około 1100m³/d, co stanowi około 65% zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych.

Z zestawienia przedstawionych danych wynika, że istnieją jeszcze rezerwy umożliwiające wzrost zużycia wody, bez zagrożenia dla poważnego naruszenia ich zasobów.

Obszar objęty zmianą studium położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych: „Subniecka Warszawska” o nr 215.

Na terenie gminy brak udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

3.1.4. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie odrębnych przepisów

Na obszarze gminy Lubień Kujawski występują następujące obszary górnicze:

- 1) „KAMIENNA” – ustanowiony decyzją Starosty Włocławskiego nr 2/2013 znak: OŚB.6522.8.2013 z dnia 29.04.2013r. dla złoża Kamienna KN 16478 kruszywa naturalne pod numerem: 10-2/6/502
  - 2) „KAMIENNA II” – ustanowiony decyzją Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr 274/W/2014 znak: ŚG-V.7422.7.2014 z dnia 25.03.2014r. dla złoża Kamienna II KN16962 kruszywa naturalne zarejestrowanego pod numerem: 10-2/6/552
  - 3) „BESZYN II A” - ustanowiony decyzją Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego znak: ŚG-V.7422.38.2013 z dnia 27.08.2013r. dla złoża Beszyn II KN14660 kruszywa naturalne zarejestrowanego pod numerem: 10-2/5/424a
  - 4) „RUTKOWICE” – ustanowiony decyzją Starosty Włocławskiego nr 3/2013 znak: OŚB.6522.9.2013 z dnia 10.06.2013r. dla złoża Rutkowiec KN 15258 kruszywa naturalne pod numerem: 10-2/6/505
  - 5) „MODLIBÓRZ III” - ustanowiony decyzją Starosty Włocławskiego nr 13/10 znak: Ś.751-20/5/10 z dnia 28.10.2010r. dla złoża kruszywa naturalnego Modlibórz III.
  - 6) „BESZYN IIIA” oraz „BESZYN IIIB” ustanowione decyzją Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr 228/W/10 znak: ŚG-IV.tk.7422.10.2011 z dnia 31.03.2011r. dla złoża Beszyn III KN 14661 KRUSZYWA NATURALNE pod numerem: 10-2/5/440/a,b.
  - 7) „MODLIBÓRZ” - ustanowiony decyzją Starosty Włocławskiego nr 1/06 znak: OŚB.751-1/4/06 z dnia 10.02.2006r. dla złoża kruszywa naturalnego Modlibórz
  - 8) „RZEŻEWO” - ustanowiony decyzją Starosty Włocławskiego nr 4/06 znak: OŚB.751-16/7/06 z dnia 21.08.2006r. dla złoża kruszywa naturalnego Rzeżewo
- po wygaśnięciu koncesji na wydobycie kopaliny należy dokonać rekultywacji terenu poprzez rolnicze zagospodarowanie poeksploatacyjne wyrobiska bądź wyrobisk, np. w postaci stawów hodowlanych, lub w kierunku nasadzeń leśnych,
  - podstawowe prace rekultywacyjne powinny być prowadzone na bieżąco z wydobyciem kopaliny,
  - usuniętą warstwę humusu na nadkład wykorzystać do prac rekultywacyjnych skarp wyrobiska,

W obszarze objętym zmianą studium nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

3.1.5. Wymogi ochrony środowiska

Naczelna zasada korzystania z zasobów środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to między innymi dążenie do:

- zachowania możliwości odtwarzania zasobów naturalnych,
- racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ograniczania uciążliwości działalności gospodarczej na środowisko i nie przekraczanie granic wyznaczonych jego odpornością.

3.1.5.1. Poprawa czystości wód

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków stanowi z punktu widzenia potrzeb ochrony środowiska pierwszoplanowy problem gminy. Biorąc pod uwagę konsekwencje wynikające z objęcia tego typu infrastrukturą tylko części domostw, jak również złą gospodarkę odpadami produkcji rolniczej należy stwierdzić, iż rzutują one w znacznym stopniu na ochronę wód powierzchniowych i podziemnych.

Poprawa stanu jakości wody jest możliwa poprzez:

- skanalizowanie wszystkich miejscowości w gminie,
- racjonalne użytkowanie zasobów wodnych,
- przywrócenie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego.

3.1.5.2. Ochrona powierzchni ziemi

Ochronę powierzchni ziemi powinna uwzględniać:

- ograniczenie zakresu zagospodarowania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom,
- zmniejszenie oddziaływania na powierzchnię ziemi gleby procesów degradacji wywołanych emisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką,
- dostosowanie do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego,
- planowa gospodarkę odpadami.

3.1.5.3. Ochrona powietrza

Stan zanieczyszczenia powietrza na omawianym obszarze pozostaje w granicach dopuszczalnych norm, niemniej konieczne są działania zmierzające do nie pogarszania się tego stanu. Dążyć należy do ograniczania źródeł zanieczyszczeń powietrza, którymi są lokalne kotłownie i paleniska oraz przechodzenie na ekologiczne źródła energii (gaz, olej opałowy, energia elektryczna)

3.1.6. Wymogi ochrony przyrody

Ochrona przyrody obejmuje m.in. działania prawne i organizacyjne, mające na celu:

- Ochronę najcenniejszych ekosystemów,
- Zapewnienie trwałości lasów,
- Ochronę gleb i racjonalizację ich wykorzystania,
- Rehabilitację przyrodniczą, (rewitalizację) terenów zdegradowanych
- Kompleksową ochronę siedlisk i krajobrazów, szczególnie tych zawierających elementy naturalnych ekosystemów.

Działania konieczne do poprawy jakości środowiska przyrodniczego na terenie opracowania:

- zwiększenie lesistości,
- ochrona zasobów leśnych oraz biologicznej różnorodności ekosystemów,
- rozwiązanie problemów gospodarki wodno –ściekowej,
- ochrona pomników przyrody,
- zakładanie ścieżek dydaktyczno – turystycznych, popularyzujących lokalną przyrodę,
- stały monitoring środowiska szczególnie leśnego w celu zapobieżenia zjawiskom niepożądanym jak pożary, choroby, szkody przemysłowe, degradacja.

3.1.7. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego

Ochrona krajobrazu, jest to działalność zapewniająca ochronę, utrzymanie lub restytucję naturalnych i kulturowych walorów określonego środowiska geograficznego.

Ochrona krajobrazu wiąże się zarówno z ochroną przyrody, jak i z ochroną zabytków kultury, sztuki, archeologii i folkloru, Wkracza swoimi postulatami w dziedzinę planowania przestrzennego. W ostatnich dziesięcioleciach, pod wpływem procesów urbanizacyjnych, idee ochrony krajobrazu przeszły ewolucję w kierunku planowego kształtowania krajobrazu, a także restytucji wartości zdegradowanych.

Rozwijające się od setek lat osadnictwo na obszarze gminy Lubień Kujawski, spowodowało głębokie zmiany w pierwotnym krajobrazie. Wytrzebiecie lasów, zmiany w sieci hydrograficznej a także rozwój osadnictwa wiejskiego, przekształciły pierwotne środowisko nadając mu wyraźne cechy antropogeniczne.

Istniejące elementy przyrodnicze, pola uprawne, tereny zabudowane oraz towarzysząca jej infrastruktura komunikacyjna tworzą charakterystyczny krajobraz kulturowy. Dominuje on na większości obszaru gminy. Wyjątek stanowi jedynie część zachodnia, gdzie znajduje się wyraźnie zarysowana dolina rzeki Lubieńki oraz południowa, gdzie w strukturze krajobrazu pojawiają się lasy.

Synonimem krajobrazu w ujęciu przyrodniczym jest geokompleks oznaczający zbiór komponentów oraz łączących je powiązań. Geokompleks w wymiarze przestrzennym ma swój wymiar, określony granicami wyznaczającymi właściwą mu strukturę. Delimitację geokompleksu przeprowadza się w oparciu o abiotyczne elementy środowiska, choć uwzględnia się również elementy biotyczne. Dobór kryteriów delimitacji zależy od krajobrazu oraz celu prowadzonych prac. Biorąc pod uwagę czynniki morfogenetyczne, można na obszarze gminy Lubień Kujawski wyodrębnić trzy główne typy geokompleksów (krajobrazu).

Pierwszy z nich związany jest z obszarami moreny dennej płaskiej. Rzeźba terenu jest tutaj dosyć monotonna, o niewielkich deniwelacjach, nie przekraczających 2 m. W podłożu dominują typowe utwory moreny dennej, wykształcone w postaci glin i glin piaszczystych. Większe zagłębienia wypełniają utwory organogeniczne, urozmaicone niekiedy oczkami wodnymi. Geokompleks jest użytkowany rolniczo z towarzyszącą tej funkcji siecią osadniczą oraz infrastrukturą techniczną i elementami biotycznymi. Te ostatnie tworzą sady, zadrzewienia śródpolne, przydrożne itp. Przedstawiony typ geokompleksu dominuje na obszarze gminy. Najbardziej charakterystyczne cechy tego geokompleksu są widoczne zwłaszcza we wschodniej części gminy oraz południowej wchodzącej w skład Równiny Kutnowskiej.

Drugi typ geokompleksu zdelimitowany został w oparciu o układ przestrzenny rynien subglacialnych. Pod względem fizjonomycznym jest on bardzo wyrazisty z uwagi na cechy morfometryczne. Dominującym elementem tego geokompleksu jest dolina (rywna) rzeki Lubieńki. Silne spadki oraz znaczne deniwelacje wpływają na dużą dynamikę orografii. Dodatkowym elementem wzbogacającym rzeźbę są liczne dolinki boczne oraz różnego rodzaju drobne formy erozyjne. Wkomponowane w tło elementy biotyczne (lasy, zadrzewienia i zakrzewienia) oraz antropogeniczne dodatkowo podnoszą walory krajobrazu.

Kolejny typ geokompleksu związany jest przestrzennie z obszarem moreny dennej falistej oraz pagórkami morenowymi. Zróżnicowane pod względem litologicznym podłoże, zbudowane jest zarówno z utworów gliniastych jak i piaszczystych. Stosunkowo urozmaicona rzeźba terenu jest ożywiona niewielkimi pagórkami morenowymi oraz zagłębieniami i niewielkimi rynnami. Taki typ rzeźby jest charakterystyczny głównie dla centralnej i północnej części gminy. Zadrzewienia przydrożne i śródpolne stanowią dopełnienie walorów krajobrazowych.

3.1.8. Pozostałe elementy środowiska abiotycznego i biotycznego

Gleby stanowią bezpośrednie podłoże, na którym rozwija się roślinność. Dotyczy to zarówno zbiorowisk leśnych, łąkowych a także roślin uprawnych. Bogactwo zasobów glebowych stanowi zatem czynnik decydujący o możliwościach rozwojowych gospodarki rolnej i leśnej, a także funkcjonowania pozostałych powierzchni biologicznie czynnych.

Gleby najwartościowsze, obejmujące kompleksy o wysokich klasach bonitacyjnych (I – IVb) stanowią około 69 % wszystkich użytków rolnych gminy Lubień Kujawski. Głęboki poziom próchnicy i bogate zasoby pokarmowe profilu glebowego, gwarantują w przypadku wystąpienia sprzyjających warunków klimatycznych, wysokie plony w produkcji roślinnej.

Generalnie, gleby o najwyższych klasach bonitacyjnych występują w centralnej części gminy, tworząc duże i zwarte kompleksy. Spośród sołectw najwyższym wskaźnikiem udziału gleb klasy I-IIIb, w ogólnej strukturze gruntów ornych, charakteryzują się, Gagowy – 56,5%, Świerna – 42,2%, Gole – 44,7 %. Jeżeli uwzględnić gleby klas IVa – IVb, wskaźnik ten wzrasta i w przypadku kilku sołectw osiąga wartość rzędu 80 - 90% powierzchni sołectwa Świerna – 93,0 %, Rutkowice - 92,5%, Antoniewo 96,9 %..

Bardzo ważnym zasobem środowiska, z ekologicznego punktu widzenia są gleby hydromorficzne. W przeważającej części są one użytkowane jako trwałe użytki zielone. Jedynie niewielkie powierzchnie związane są z tzw. nieużytkami rolniczymi. Ogółem gleby tego typu zajmują obszar około 650 ha.

Gleby niskich klas bonitacyjnych (V – VI) występują głównie w południowo - zachodniej części gminy oraz kilkoma płatami w części wschodniej

Lasy są jednym z najważniejszych elementów środowiska biotycznego . Obok znanej i oczywistej funkcji gospodarczej las pełni bardzo wiele innych ważnych zadań w środowisku naturalnym. Na pierwszy plan wysuwa się znaczenie lasu dla gospodarki wodnej. Las stymuluje mały obieg wody poprzez większą ewapotranspirację, a jednocześnie dzięki wysokiej pojemności magazynującej ściółki i gleb leśnych wolniej uwalnia wodę w spływach rocznych. Wprawdzie ze zlewni leśnej w ciągu roku odpływa mniej wody aniżeli ze zlewni polnej ale za to odpływ jest bardziej równomiernie rozłożony w czasie. Las, zwłaszcza w składzie zbliżonym do naturalnego ułatwia utrzymanie wody gruntowej na odpowiednim poziomie. Szczególnie korzystna dla obiegu wody jest obecność lasu w strefie wododziałowej.

Lasy i zadrzewienia śródpolne bardzo efektywnie redukują intensywność procesów erozji wodnej i eolicznej. Bardzo ważną rolę pełnią lasy w łagodzeniu ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych, takich jak ulewne deszcze, susze, powodzie, silne wiatry.

Las stanowi bardzo istotny element ekologii krajobrazu. Najważniejsze funkcje lasów z krajobrazowego punktu widzenia obejmują:

- funkcje prawdziwych korytarzy ekologicznych;
- funkcje, związane z podziałem przestrzeni na strukturalno – funkcjonalne wnętrza architektoniczno – krajobrazowe;
- funkcje barierowe, polegające na tworzeniu osłonowych stref wokół lub w sąsiedztwie obiektów uciążliwych;
- funkcje ostożowe dla wielu gatunków zwierząt i roślin.

Jest oczywiste, że im większa jest powierzchnia lasów tym jego oddziaływanie oraz wymienione funkcje są wyrazistsze i efektywniejsze. W przypadku gminy Lubień Kujawski, gdzie lasy zajmują powierzchnię 718 ha (co stanowi około 5% jej obszaru), oddziaływania te są ograniczone.

Najbardziej widoczny wpływ lasu jest w południowej części gminy gdzie występuje kilka płatów leśnych. Obok wszystkich wymienionych wyżej funkcji znajdujące się tutaj kompleksy leśne pełną również bardzo ważną funkcję ochronną w stosunku do obszaru źródłiskowego rzeki Ochni.

- *Kompleksy roślinności łąkowo – bagiennej* są kolejnym ważnym elementem środowiska biotycznego. Spełniają one bardzo ważną rolę w utrzymaniu naturalnych zbiorowisk trawiastych, zabezpieczaniu ich w obrębie wartościowych gatunków roślin oraz pielęgnowaniu naturalnych cech krajobrazu. Trwałe użytki zielone mają również duży wpływ na regulację stosunków wodnych i klimatycznych ich otoczenia, co wiąże się z zatrzymywaniem przez roślinność łąkową dużych ilości wody. Drugim elementem decydującym o wpływie łąk na stosunki wodne, jest transpiracja, przekraczająca 500 mm w skali okresu wegetacyjnego. Odprowadzenie tak dużych ilości wody do atmosfery powoduje wzrost wilgotności powietrza na terenach otaczających, co ma bardzo korzystny wpływ na mikroklimat.

Trwałe użytki zielone i łąki zajmują powierzchnię ponad 630 ha . Jest to wskaźnik niski i powoduje, że przedstawione wcześniej oddziaływanie łąk i użytków zielonych jest widoczne tylko na niektórych obszarach. Przykładem może być rejon doliny rzeki Ochni.

Bardzo ważną funkcję w środowisku spełniają tereny bagienne. Tworzą je przede wszystkim silnie nawodnione torfowiska. Są one naturalnymi i potężnymi zbiornikami retencyjnymi, wpływającymi hamująco, a zarazem regulująco na odpływ wód powierzchniowych ze zlewni oraz wód podziemnych, znajdujących się w sąsiedztwie torfowisk . Osuszanie torfowisk prowadzi do poważnych ubytków zmagazynowanej wody, a nawet likwiduje mały obieg wody w zlewni. Jest to przyczyną zachwiania stabilności ekosystemów lądowych, a szczególnie w obrębie zlewni obejmujących gleby luźne i piaszczyste. Torfowiska pełnią dominującą rolę jako magazyny wielkiej ilości materii organicznej.

Inną ważną funkcją, jaką pełnią torfowiska jest ich rola sanitarna. Torf jest znakomitym filtrem, który przeciwdziała skutkom stosowania chemicznych środków ochrony roślin, oczyszcza ścieki przemysłowe itp. Na licznych przykładach stwierdza się, że torfowiska są czynnikiem umożliwiającym utrzymanie czystych wód w ciekach i strumieniach. W przypadku gminy Lubień Kujawski jest to zagadnienie szczególnie ważne, gdyż stanowi ona obszar na którym prowadzona jest intensywna gospodarka rolna.

Kompleksy łąkowo – bagienne stanowią ostoję dla wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza licznej fauny wodnej, odgrywającej ważną funkcję w łańcuchu pokarmowym i stanowiącej pożywienie dla takich zwierząt jak ptaki i drobne ssaki. W intensywnie użytkowanym gospodarczo krajobrazie kompleksy te są bardzo ważnymi ostojami dla wielu gatunków roślin, zwierząt i ich biocenoz, w tym zwłaszcza ornitofauny.

W obrębie gminy wydzielono 6 głównych kompleksów łąkowo – bagiennych (tab. 2), mających kluczowe znaczenie dla funkcjonowania środowiska biotycznego. Stanowią one istotne elementy ekologiczne systemu przyrodniczego nie tylko gminy Lubień Kujawski ale również terenów otaczających.

Tabela2. Gmina Lubień Kujawski – kompleksy łąkowo - bagiennie

Lp.	Nazwa kompleksu	Pow. w ha	Sposób użytkowania	Uwagi
1.	KłB 1 Dolina Lubieńki	180	łąki, nieużytki wodne, zadrzewienia	
2.	KłB 2 Jezioro Lubienskie	40	łąki, nieużytki wodne, zadrzewienia	Bez powierzchni jeziora
3.	KłB 3 Bilno	130	łąki, nieużytki wodne, zadrzewienia	Razem z oczkami wodnymi
4.	KłB 4 Kanibród	130	łąki, nieużytki wodne	j.w.
5.	KłB Stróże	110	j.w.	j.w.
6.	KłB 5 Czapple	160	las, łąki, nieużytki wodne	

- *Zespoły roślinności krzewiastej* oraz zadrzewienia występujące jako przydrożne, śródpolne i przyzagrodowe odgrywają w systemie ekologicznym gminy istotne znaczenie. Tworzą one niewielkie z reguły zespoły zieleni, rozmieszczone na całym analizowanym obszarze. Zadrzewienia śródpolne pełnią ważną rolę jako ostoja dla zwierząt, zarówno kręgowców jak i bezkręgowców. Enklawy drzew i zarośli śródpolnych, wkomponowane w układ łąk i pól, tworzą charakterystyczną strukturę „ziarnistą” krajobrazu. Stanowią one również podstawowy element ekosystemów „pułapkowych” ograniczających negatywne zjawiska związane z procesami erozji eolicznej i wodnej. W przypadku gminy Lubień Kujawski jest to czynnik bardzo ważny z uwagi na duży udział gleb podatnych na erozję eoliczną.

Kompleksy zieleni śródpolnej i przyzagrodowej i przydomowej są niekiedy stosunkowo bogate pod względem gatunkowym. Dotyczy to zwłaszcza zieleni przyzagrodowej, gdzie ze względów estetycznych i użytkowych wprowadzono cały szereg drzew i krzewów ozdobnych, niekiedy o charakterze egzotycznym.

Szczególne znaczenie mają jednak parki podworskie. Mimo poważnych zaniedbań i dewastacji są na ogół obiektami bogatymi pod względem florystycznym. Występujące w nich gatunki roślin są często unikatowe, co powoduje, że parki obok funkcji przyrodniczych mają również duże znaczenie dydaktyczne. Okazały drzewostan parków wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe. Ekologiczne funkcje parków podworskich ujawniają się szczególnie w terenach bezleśnych. Parki dają schronienie i są miejscem gnieźdzenia się wielu gatunków ptaków pożytecznych dla rolnictwa. Wpływają korzystnie na mikroklimat otaczających pól i stosunki wodne w glebie. Stanowią wreszcie filtr dla powietrza i wzbogacają je w tlen.

Należy również zwrócić uwagę na duże znaczenie parków jako obiektów rekreacyjnych, nie tylko o znaczeniu lokalnym. Parki na obszarach pozbawionych lasów, jednocześnie bogatych w zasoby kultury mogą stanowić istotne elementy tras turystycznych oraz miejsc przeznaczonych na wypoczynek.

Na obszarze gminy Lubień Kujawski znajduje się 10 obiektów posiadających zachowane w różnym stopniu cechy parków. Wyróżniają się one spośród innych zespołów roślinnych składem florystycznym i założeniami architektoniczno-przestrzennymi. Zalicza się do nich: park w Rzeżewie, w Beszynie, w Dziańkowie, w Golach, w Kamiennej, w Kłóbce, w Kostulinie, w Lubieniu Kujawskim, w Modliborzu, w Rutkowicach. Spośród wymienionych obiektów wyróżnia się zwłaszcza pięć parków, stanowiących jednocześnie założenia architektoniczno - przestrzennego dla dworów. Są to parki w: Lubieniu Kujawskim, Rzeżewie, Rutkowicach, Kamiennej, Kłóbce. Mimo poważnych zaniedbań wynikających z braku pełnej opieki konserwatorskiej ich walory przyrodnicze i kulturowe są wysokie, co pozwoliło na umieszczenie tych obiektów w rejestrze zabytków.

Ważną funkcję, zbliżoną do parków podworskich spełnia zieleń towarzysząca i ochronna. Występuje ona w sąsiedztwie takich obiektów jak szkoły, kościoły, cmentarze itp. Tworzy ona dla nich tło przyrodniczo – krajobrazowe oraz stanowi miejsce bytowania dla drobnej fauny

Mimo stosunkowo niewielkiej powierzchni sumarycznej (354 ha) znaczącą funkcję w środowisku gminy pełnią sady. Są to na ogół niewielkie, kilku lub kilkunasto arowe obiekty o charakterze przyzagrodowym. Pomimo, że sady są elementami typowo antropogenicznymi, wykorzystywanymi dla produkcji rolnej, to jednak stanowią ważny element regulacyjny środowiska. Pełnią podobne funkcje jak zadrzewienia śródpolne. Dotyczy to zwłaszcza ich funkcji wiatrochronnej i glebochronnej, bardzo istotnej na obszarze wysoczyznowej części gminy. Przyzagrodowe sady nie mają na ogół charakteru towarowego. W związku z tym sporadycznie wykonywane są różnego rodzaju zabiegi chemizacyjne. Wpływa to korzystnie na zachowanie ich walorów ekologicznych. Dzięki temu sady są miejscem pobytu i żerowania drobnej fauny.

Ważnym elementem struktury krajobrazu rolniczego są miedze. Stanowią one naturalne granice oddzielające poszczególne pola. Jest to pas nie zaoranej ziemi o szerokości 0,5 – 1,0m. Miedze porasta roślinność trawiasta i chwasty oraz rzadziej krzewy i drzewa. Ekologiczna rola miedz jest znacząca. Stanowią one swoiste biocenozy sprzyjające procesom samoregulacji populacji różnych gatunków. Miedze wpływają ograniczająco na spływ powierzchniowy wody, chronią ją przed erozją. Jest to szczególnie istotne w okresie jesienno – zimowym i wiosennym, kiedy brak jest pokrywy roślinnej na polach. Jedyną wówczas przeszkodą, ograniczającą ten proces są właśnie miedze.

- Ogólną miarą zasobów środowiska biotycznego gminy jest wielkość powierzchni terenów biologicznie czynnych. Obejmują one fragmenty porośnięte trwałą szatą roślinną, bez względu na jej rodzaj oraz miejsce występowania.

Zestawienie powierzchni biologicznie czynnych zawiera tabela 3.

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 3 udział terenów biologicznie czynnych w stosunku do ogólnej powierzchni gminy jest dosyć niski. Jest to konsekwencja uwarunkowań przyrodniczych w tym zwłaszcza występowania dobrych gleb oraz związanej z tym funkcji rolniczej. Silna antropogenizacja środowiska doprowadziła do głębokich przeobrażeń, których efektem była likwidacja naturalnych zespołów roślinnych. Spowodowało to zubożenie zasobów środowiska biotycznego na przeważającej części gminy i zachwianie równowagi ekologicznej. Dominującym elementem stały się agrocenozy pól. Lasy mimo niewielkiej powierzchni są jednak czytelnym elementem w krajobrazie, ponieważ tworzą kilka płatów rozrzuconych na obszarze gminy. Ich wpływ na środowisko jest jednak ograniczony (tab. 3).

Tabela 3. Gmina Lubień Kujawski – powierzchnie biologicznie czynne

Lp	Rodzaj powierzchni	Pow. w ha	% pow. gminy	Główne funkcje przyrodnicze
1	Lasy	725	5,0	Ochrona, składni krajobrazu, siedlisko fauny
2	Kompleksy bagienne	400	2,5	Regulacja i kształtowanie obiegu wody, siedlisko fauny
3	Użytki zielone	630	4,3	Regulacja i kształtowanie obiegu wody, siedlisko fauny
4	Sady	354	2,3	Wiatrochronna, glebochronna, krajobrazowa, czasowo siedlisko fauny
5	Zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przyzagrodowe	400	2,6	Składnik krajobrazu, wiatrochronna, glebochronna, siedlisko drobnej fauny
6	Parki podworskie	45	0,3	Składnik krajobrazu, wiatrochronna, glebochronna, siedlisko drobnej fauny
7	Miedze	15	0,1	Glebochronna, siedlisko drobnej fauny
Razem		2569	17,1	

W świetle powyższego, szczególnego znaczenia nabiera istnienie i funkcjonowanie pozostałości dawnego systemu ekologicznego. Decydują one o różnorodności środowiska zapewniającej istniejącym gatunkom roślin i zwierząt minimum warunków niezbędnych dla egzystencji. Pozostałości dawnego systemu ekologicznego w powiązaniu z antropogenicznymi elementami takimi jak zadrzewienia śródpolne, miedze oraz oczka wodne, bagienka itp. tworzą system powiązań przyrodniczych gminy. Urozmaicona takimi użytkami struktura krajobrazu stwarza zwierzyźnie odpowiednie warunki egzystencjalne zarówno w aspekcie bazy pokarmowej, warunków osłonowych jak i miejsca wychowu młodych.

Przedstawione wcześniej elementy środowiska biotycznego składają się na aktualny system ekologiczny gminy. Ma on generalnie charakter pasmowo – węzłowy, uzupełniony elementami punktowymi.

3.1.9. Przekształcenia i zagrożenia środowiska

- Efektem gospodarczego wykorzystania przestrzeni przyrodniczej gminy Lubień Kujawski są różnorodne przekształcenia oraz zagrożenia środowiska. Najbardziej widoczną i oczywistą zmianą jest wylesienie. Proces ten trwający przez wiele stuleci doprowadził do prawie całkowitej likwidacji pierwotnych lasów. Obecnie istniejące lasy są w zdecydowanej większości elementem antropogenicznym o zubożonej strukturze biocenotycznej. Pewne cechy naturalności posiadają jedynie zespoły roślinności leśno – łąkowej, porastającej podmokłe obniżenia rynnowe i zagłębienia morenowej.
- Wyraźne zmiany w środowisku wprowadziły melioracje wodne. Na obszarze gminy Lubień Kujawski objęły one łącznie około 6800 ha użytków rolnych. W tym na gruntach ornych 6 700 ha oraz trwałych użytkach zielonych 100 ha. Według rozpoznanych potrzeb w zakresie melioracji, zabiegi te powinny być przeprowadzone na powierzchni 7900 ha

użytków rolnych. Można zatem przyjąć, że około 900 ha stanowi obszar potencjalnych zmian jakie spowodują prace melioracyjne.

Pod pojęciem "melioracje wodne" kryje się całokształt zabiegów technicznych mających na celu uregulowanie stosunków powietrzno - wodnych w glebie pod kątem wymagań roślinności polowej, łąkowej i leśnej, wprowadzanej na tereny zmeliorowane. Niezależnie jednak od przyjętej definicji, ostatecznym efektem wykonanej i funkcjonującej melioracji jest zmiana dotychczasowych stosunków wodnych. Dzięki temu melioracje wodne posiadają ogromne znaczenie i wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Istotą melioracji użytków rolnych jest przeciwdziałanie i zapobieganie skutkom suszy a przede wszystkim nadmiarów wody w glebie użytkowanej rolniczo. Chodzi więc o utrzymywanie w miarę stałej wilgotności profilu glebowego. Przyczyną nadmiernego uwilgocenia gleb jest najczęściej słabo przepuszczalne podłoże lub napływ wód powierzchniowych z terenów wysoczyznowych do dolin, jezior, bagien itp. Zdarza się, że mimo przepuszczalnego podłoża profil gleby jest również zbyt wilgotny. Jest to z reguły wynik nadmiernego dopływu płytkich wód podziemnych. Sytuacje takie zdarzają się najczęściej w okresie wczesnej wiosny i mają niekorzystny wpływ na rośliny. Potrzebują one wówczas dużej ilości ciepła i tlenu, a nadmiar wody utrudnia korzeniom do nich dostęp. W efekcie powoduje to ograniczenie wzrostu roślin oraz plonowania.

Zmianę wadliwych stosunków wodnych w glebie i wytworzenie właściwego bilansu wodno - powietrznego uzyskuje się poprzez wprowadzenie systemów drenarskich i rowów otwartych, połączonych z odpowiednimi zabiegami agromelioracyjnymi. Towarzyszy temu zwykle wyraźne obniżenie się zwierciadła wody gruntowej oraz zwiększenie retencyjności gleb, przejawiające się w zdolności zatrzymania większej ilości wody użytecznej w strefie zasięgu korzeni, wynoszącej ca 1,5 m głębokości. Czynnikiem decydującym o ilości zatrzymanej wody jest skład mechaniczny gleby.

Ilość wody zatrzymanej w profilu glebowym do głębokości 1,5 m waha się od 150 mm słupa wody na glebach bardzo lekkich do około 600 mm na glebach ciężkich. W końcowym efekcie zabiegi melioracyjne powodują zmiany w układzie bilansu wodnego gleby, wyrażające się zmniejszeniem odpływu na rzecz zwiększenia ilości zretencjonowanej wody użytkowej. Jest to woda, która może być wykorzystana przez rośliny w całym cyklu ich rozwoju. Dzięki temu powstają również warunki dla przyspieszenia początku wegetacji roślin. Pozwala to na intensyfikację ich produkcji oraz wzrost wielkości wyprodukowanej masy. Oczywiście konsekwencją tego procesu jest wydatne zwiększenie ewapotranspiracji.

Zdrenowane pola umożliwiają intensywną uprawę rolniczą, co jest również korzystnym zabiegiem ekologicznym, wzbogacającym siedliska. Właściwości fizyczne gleby ulegają sukcesywnej poprawie, a wysokie plonowanie roślin dostarcza jej zasobów próchnicznych, pochodzących z resztek części nadziemnych i korzeni.

Obok przedstawionych wyżej pozytywnych efektów, melioracje powodują również szereg zmian i skutków ubocznych w dotychczasowym układzie stosunków wodnych. Urządzenia melioracyjne, przyspieszając spływ wody w okresie jej nadmiaru, powodują koncentrację odpływu przy wyższych stanach rzek, wydłużając czas trwania wód niskich. Przyczynia się to do zmiany warunków transformacji opadów odpływ, który staje się zależny od sprawności urządzeń melioracyjnych oraz intensywności i wielkości produkcji roślinnej.

Wprowadzanie systemów drenarskich połączonych z siecią rowów odprowadzających wodę, powoduje ogólne obniżenie poziomu wody gruntowej przeciętnie o 0,5 - 1,0 m w stosunku do stanu sprzed melioracji. W przypadku gleb rozwiniętych na ciężkim podłożu gliniastym lub ilastym, obniżenie poziomu płytko zalegającej wody gruntowej daje, jak wcześniej przedstawiono, pozytywne efekty ekologiczne i produkcyjne.

Takie zmiany nastąpiły przede wszystkim na obszarze moreny dennej płaskiej oraz częściowo moreny dennej falistej, zbudowanej z utworów gliniastych. Można zatem przyjąć, że wspomniane zmiany pozytywne objęły zdecydowaną większość zmeliorowanych gruntów ornych na obszarze gminy.

Odmienne przedstawia się problem melioracji łąk i torfowisk. Szczególnie wrażliwe na zmiany stosunków wodnych są te ostatnie. Występujące na nich utwory organiczne po odwodnieniu przekształcają się w wierzchniej warstwie profilu glebowego w mursz. Proces

murszowy prowadzi do zmian morfologicznych gleby dzieląc jej profil na dwa różniące się wyglądem i strukturą masy glebowej poziomy: powierzchniowy, murszowy i podścielający go – macierzysty. Miąższość poziomu murszowego dochodzi zwykle do 20 - 30 cm a niekiedy, przy głębokim odwodnieniu, do 50 cm.

Kolejnym procesem, który występuje po odwodnieniu gleb organicznych jest osiadanie masy glebowej. Zachodzi ono w wierzchniej warstwie złoża organicznego i sięga do 1,2 – 1,6 m w zależności od intensywności i głębokości odwodnienia. Zmniejszona objętość utworów gleb organicznych jest proporcjonalna do ubytku wody. Zmiany miąższości gleb organicznych znajdują odbicie w stosunkach wodnych profilu glebowego jak również terenów przyległych. Zmniejszanie się miąższości warstwy organicznej powoduje zwiększoną podatność gleby na przesuszanie zarówno z uwagi na mniejsze zasoby wody jakie się w niej zatrzymują jak i przerwanie podsiąku kapilarnego. W takiej sytuacji dochodzi z czasem do przyspieszenia przepływu poziomego wody w przepuszczalnych utworach podłoża mineralnego. Konsekwencją tego zjawiska może być dodatkowe, niezamierzone, odwodnienie zmeliorowanego terenu.

Jak już wcześniej wspomniano, obniżanie się powierzchni gleb organicznych i związane z tym obniżanie poziomu wody gruntowej może mieć wpływ na kształtowanie się stosunków wodnych na obszarze terenów otaczających. Wielkość tego wpływu i jego zasięg będzie zależne od litologii, przepuszczalności i ukształtowania powierzchni. Najbardziej widoczny jest on na płaskich i piaszczystych terenach o swobodnym zwierciadle wody podziemnej. To samo można odnieść do mineralnych gleb lekkich, wykształconych na przepuszczalnych utworach piaszczystych. Ich meliorowanie powoduje z reguły zmianę stosunków wodnych na terenach otaczających.

Można zatem uznać, że melioracja terenów podmokłych obejmujących łąki i torfowiska wpływa negatywnie na stosunki wodne, przyczyniając się do zmniejszenia ogólnej retencji i częściowej degradacji gleby. To samo można również odnieść do gruntów ornych obejmujących gleby niższych klas, które rozwinęły się na podłożu piaszczystym. Melioracje w tym przypadku prowadzą nie tylko do przesuszenia samych gleb, ale również z uwagi na związki hydrauliczne, powodują obniżenie poziomu wody na terenach sąsiednich. Zagadnienie to można prześledzić na przykładzie kompleksu łąk w rejonie doliny rzeki Ochni. Melioracja znajdujących się tutaj łąk obniżyła poziom wód gruntowych nie tylko w ich obrębie, ale również terenach sąsiednich, obejmujących grunty orne i kompleksy bagienne.

W obrębie obszarów o złożonej strukturze przyrodniczo – przestrzennej, oddziaływanie melioracji na stosunki wodne jest bardziej skomplikowane. Urozmaicona rzeźba powierzchni, różnorodna litologia i zróżnicowanie genetyczne gleb, wpływają odmiennie na obieg wody. W przypadku terenów o dużych spadkach, gdzie w podłożu zalegają utwory gliniaste o małej przepuszczalności, wpływ melioracji jest bardzo korzystny. Zdrenowanie takich terenów powoduje bowiem możliwość zwiększenia infiltracji wód opadowych. Zmniejsza to spływ powierzchniowy oraz ogranicza erozję wodną gleb. Zmniejszenie spływu powierzchniowego, w wyniku zadrzewiania takich terenów, sięga od 55 do 70% stanu przed melioracją. Powoduje to również ograniczanie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych.

Przedstawione zmiany dotyczą przede wszystkim stoków i zboczy wzniesień terenowych. Tymczasem melioracja na terenie zagłębień przyczynia się w wielu przypadkach do ich przesuszania. Efektem jest obniżenie poziomu wody spowodowane drenażem jak również zmiana warunków krążenia wody w obrębie zbocza. Wzrost pojemności wodnej profilu glebowego zdrenowanego zbocza, powoduje wyraźny wzrost ewapotranspiracji kosztem odpływu. W konsekwencji prowadzi to do zmniejszenia zasilania w wodę zagłębień, co w połączeniu z ich drenażem przyspiesza proces osuszania.

Melioracje to również zmiany w sieci hydrograficznej. Obejmują one zarówno przekształcenia cieków naturalnych jak również tworzenie nowych, w formie rowów otwartych. Te ostatnie zbierają wodę z terenów zdrenowanych i odprowadzają ją do cieków głównych. Funkcjonują one z reguły okresowo, odprowadzając nadmiar wody – roztopowej lub w czasie dużych opadów.

Otwarte rowy melioracyjne stanowią doskonałe miejsca do wprowadzania zadrzewień śródpolnych. Zadrzewienia te w przypadku analizowanego obszaru mają szczególne znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe z uwagi na ubóstwo lasów.

Oprócz melioracji na stosunki wodne wpływ mają niektóre budowle i obiekty hydrotechniczne. Dotyczy to zwłaszcza budowli piętrzących. Powodują one zmiany reżimu hydrologicznego cieków, objawiające się wahaniami przepływów na odcinku poniżej piętrzenia. Dodatkową zmianą jest również funkcjonowanie zbiornika retencyjnego. Przyczynia się to do podniesienia bazy erozyjnej dla wszystkich cieków wpadających do zbiornika. W konsekwencji powoduje to zmniejszenie erozji i odpływu powierzchniowego i podziemnego z obszaru jego bezpośredniej zlewni. W przypadku gminy Lubień Kujawski, ubogiej w wodę, ma to bardzo pozytywny wpływ.

Rolniczy charakter gminy Lubień Kujawski sprawia, że największe zagrożenia środowiska związane są z gospodarką rolną w tym zwłaszcza uprawą ziemi i produkcją roślinną. Obecnie użytki rolne zajmują 13 tys. ha, co stanowi około 87 % powierzchni gminy. Można zatem przyjąć, że wspomniany obszar, obejmujący użytki rolne, jest objęty licznymi procesami i zmianami o charakterze naturalnym i antropogenicznym, przyczyniającymi się do degradacji gleb. Do najważniejszych procesów i zmian można zaliczyć:

- erozję eoliczną,
- erozję wodną,
- zatrucie gleb,
- zmiany struktury fizycznej gleb.

Erozja eoliczna występuje praktycznie na obszarze całej gminy. Ma ona charakter okresowy, choć zdarza się że jej natężenie jest niekiedy duże. Najbardziej narażone na erozję eoliczną są duże, płaskie przestrzenie gruntów ornych, pozbawione większych skupisk zadrzewień śródpolnych. W jej wyniku wywiewane są z wierzchniej warstwy profilu glebowego drobne cząstki organiczne i mineralne, stanowiące najbardziej wartościowe składniki.

Najczęściej zjawisko erozji eolicznej występuje w okresie wiosennym, marzec - kwiecień, kiedy gleba jest pozbawiona roślinności i często przesuszona w wierzchniej warstwie. Przy silnych wiatrach zjawisko erozji przebiega intensywnie.

Erozja wodna wiąże się z wypłukiwaniem poziomu orno – próchnicznego. Prowadzi to do pogorszenia bio – fizyko – chemicznych właściwości gleby, a w konsekwencji do jej degradacji. Gleby zmienione w ten sposób posiadają mniejszą żyzność i urodzajność, są znacznie trudniejsze w uprawie i gorzej plonują.

Erozja wodna powierzchniowa powoduje niekorzystne dla rolnictwa zmiany warunków agroekologicznych. Powoduje przekształcenie rzeźby i mikroklimatu terenu oraz różnicuje gleby i stosunki wilgotnościowe pomiędzy poszczególnymi elementami stoków.

W obrębie gminy Lubień Kujawski zjawisko erozji wodnej jest zróżnicowane pod względem intensywności. Najbardziej wyraźne skutki są widoczne w obrębie terenów o dużych spadkach, a więc głównie w obrębie stoków obejmujących zbocza rynien subglacialnych oraz pagórki morenowe. Występująca tutaj silna erozja pozostawia w glebie bruzdy. Jest to tzw. erozja żłobinowa. Przykłady erozji wodnej są najbardziej widoczne na silnie nachylonych zboczach doliny rzeki Lubieńki, pozbawionych trwałej szaty roślinnej. Należy zaznaczyć, że w przypadku wystąpienia deszczy nawaalnych, erozja wodna występuje również w obrębie terenów, gdzie spadki są mniejsze (2 – 3%), a w podłożu zalegają utwory gliniaste.

Szacunkowo można przyjąć, że zjawisko erozji wodnej o natężeniu słabym i umiarkowanym obejmuje około 5 – 10% gruntów ornych gminy.

Istotnym czynnikiem, powodującym degradację gleb są zabiegi agrochemiczne. Wiąże się to ze stosowaniem do produkcji roślinnej nawozów sztucznych oraz chemicznych środków ochrony roślin. Wielokrotne jednostronne stosowanie nawozów sztucznych powoduje zakwaszenie gleby. Ponadto wysokie dawki nawozów, przekraczające możliwości sorpcyjne gleby są dla roślin stracone. Obok zakwaszenia, następuje również przyspieszenie ubytków

próchnicy oraz innych cząstek organicznych. Proces ten jest szczególnie widoczny w obrębie gleb piaszczystych, o niskich klasach bonitacyjnych. W przypadku gleb cięższych, rozwiniętych na utworach gliniastych, zjawisko to przebiega zdecydowanie wolniej. W świetle powyższego można przyjąć, że na obszarze gminy Lubień Kujawski problem silnego zakwaszenia gleb dotyczy tylko części gruntów ornyc. Terytorialnie jest to głównie południowa i południowo-wschodnia część gminy.

W obrębie gleb o niższych klasach bonitacyjnych przebiega również inny negatywny proces. Związany on jest ze stosowaniem nawozów sztucznych. Wraz z infiltrującą wodą następuje przemieszczanie się składników nawozowych w głąb profilu glebowego i dalej do wód gruntowych oraz powierzchniowych. Szczególnie aktywnym składnikiem jest azot. Pierwiastek ten w formie azotanów jest łatwo wymywany z gleby i przedostaje się do wód gruntowych. Podobny proces występuje w przypadku fosforu, który obok azotu, stanowi jeden z głównych czynników biogenicznych przyczyniających się do eutrofizacji jezior i wód stojących.

Poważnym zagrożeniem dla gleb jest stosowanie chemicznych środków ochrony roślin. Znaczna część tych środków, stosowanych na zielone części roślin, dostaje się do gleby. Dłuższe stosowanie tych preparatów prowadzi do ich kumulacji. Dłuższe stosowanie tych preparatów prowadzi do ich kumulacji w profilu glebowym. Szczególnie podatne są na to gleby, których profil jest rzadko „przepłukiwany” infiltrującymi wodami opadowymi. Zagrożenie to jest realne dla większości gleb wyższych klas bonitacyjnych występujących na obszarze gminy i wchodzących w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjnego i ewapotranspiracyjno – odpływowo – infiltracyjnego.

Dużym zagrożeniem dla środowiska glebowego jest siarka. Pierwiastek ten jest wprowadzany do gleby w postaci różnych związków. Źródłem siarki są ciepłownie, emisje przemysłowe, kwaśne deszcze oraz nawozy mineralne i sztuczne. Na obszarze gminy Lubień Kujawski znajduje się ponad 1800 indywidualnych i zbiorowych źródeł ciepła, bazujących głównie na węglu kamiennym. Zakłada się, że skali roku spala się tutaj około 4000 – 5000 ton tego paliwa. Powoduje to, że z obszaru gminy emitowane jest 650 ton SO_2 , NO_2 , CO oraz pyłów w skali roku.

Wspomniane źródła ciepła oraz wpływ czynników zewnętrznych (np. zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł ciepła miasta Włocławka, elektrowni konińskich, pojazdów mechanicznych) powodują, że większość gleb wykazuje podwyższoną zawartość siarki. Gleby zanieczyszczone związkami siarki ulegają dodatkowemu zakwaszeniu. Jest to, jak już wcześniej wspomniano, proces niekorzystny ponieważ prowadzi do eliminacji wartościowych mikroelementów, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania flory glebowej.

Jednym z ważniejszych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego gminy Lubień Kujawski jest brak kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na terenach wiejskich. Rozproszona zabudowa, rozwinięta sieć wodociągowa, przy jednoczesnym braku pełnego skanalizowania (około 34 km sieci) powodują, że w większości ścieki socjalno – bytowe są odprowadzane do gruntu lub wód powierzchniowych.

Mimo funkcjonowania w Lubieniu Kujawskim oczyszczalni ścieków o rocznej przepustowości rzędu 83 tys m^3 /rok można szacunkowo przyjąć, biorąc pod uwagę globalne zużycie wody, że aktualnie odprowadza się poza oczyszczalnię a więc do gruntu i wód powierzchniowych około 250 m^3 ścieków na dobę. Brak kompleksowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków na terenach wiejskich a także wpływ gospodarki rolnej powodują liczne zagrożenia dla higieny wód podziemnych i powierzchniowych. Choć w przypadku wód podziemnych zagrożenie jest relatywnie mniejsze, z uwagi na budowę geologiczną. Znajdujące się bowiem w podłożu utwory gliniaste w znacznym stopniu ograniczają infiltrację zanieczyszczeń w głąb gruntu. Należy również dodać, że znaczącą poprawę w tym zakresie spowodowała budowa w wielu gospodarstwach tzw. płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę.

Poważnym zagrożeniem dla środowiska, a zwłaszcza wód podziemnych są miejsca składowania odpadów komunalnych. Ogólnie biorąc odpady komunalne obejmują: odpady domowe, odpady z zakładów usługowych, odpady uliczne i inne. Zawierają one takie

składniki jak: popiół, resztki kuchenne, szmaty, kości, papier, szkło, złom metali, opakowania plastikowe, opony samochodowe, zużyty sprzęt AGD, gałęzie, liście itp.

Na obszarze gminy Lubień Kujawski problem odpadów komunalnych jest formalnie rozwiązany, choć nadal wiele odpadów wyrzucanych jest do między innymi do lasów lub palonych.

Jednym z ważniejszych czynników antropogenicznych przyczyniający się do zmian środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza stosunków wodnych, jest eksploatacja surowców naturalnych prowadzona metodą odkrywkową. Powoduje ona głębokie zmiany w rzeźbie terenu i krajobrazie. Przyczynia się do likwidacji szaty roślinnej, a także pokrywy glebowej.

Na terenie gminy Lubień Kujawski eksploatacja surowców naturalnych obejmuje kruszywa naturalnego i ma charakter dorywczy. Miejsca eksploatacji są na ogół niewielkie i nie przekraczają kilkunastu arów mimo to powodują wyraźne zmiany rzeźby i krajobrazu.

Efektom prowadzonej w przeszłości eksploatacji torfu są tzw. potorfia. Tworzą je różnopoверхniowe oczka wodne o regularnym na ogół kształcie. W wyniku procesów naturalizacji, część z nich utraciła cechy antropogeniczne stając się trwałym elementem środowiska, wzbogacającym jego walory krajobrazowe. Najwięcej tego typu form występują w dolinie Lubieńki oraz kompleksach łąkowo – bagiennych Bilno, Kanibród i Stróże.

Warunki klimatyczne, a zwłaszcza stosunkowo niskie opady w okresie wegetacyjnym powodują, że gmina Lubień Kujawski leży w strefie deficytu wody dla potrzeb produkcji roślinnej. Deficyt ten liczony jako różnica pomiędzy potrzebami wodnymi roślin uprawnych, a wysokością opadu wynosi około 250 mm. Niedobory opadów są jedną z głównych przyczyn mniejszej produkcji roślinnej, a także sprzyja degradacji gleb. Bezpośrednią przyczyną jest w tym przypadku przesuszenie warstwy próchnicznej i zwiększanie jej podatności na erozję eoliczną. Brak pełnego i częstego filtrowania przez wody opadowe profilu glebowego, sprzyja także kumulacji różnego rodzaju zanieczyszczeń.

Potencjalnym zagrożeniem dla wód gruntowych są niektóre obiekty infrastruktury komunikacyjnej. Dotyczy to między innymi stacji paliw płynnych. Zgromadzone w zbiornikach paliwa mogą w wyniku błędów eksploatacyjnych, bądź awarii dostać się do gruntu i wód gruntowych. Zanieczyszczone wody związkami ropopochodnymi są bardzo niebezpieczne ze względu na dużą skalę skażeń, a także praktyczną niemożność ich eliminacji. W przypadku analizowanego obszaru możliwość skażenia większego obszaru jest ograniczona ze względu na warunki geologiczne gruntu w którym posadowione są zbiorniki. Występują tutaj bowiem utwory gliniaste z dużym udziałem frakcji ilastych, co niewątpliwie bardzo utrudnia rozprzestrzenianie się ewentualnych zanieczyszczeń i skażeń.

Jednym z zagrożeń występujących na obszarze gminy Lubień Kujawski jest zagrożenie powodziowe. Wiąże się ono terytorialnie z doliną rzeki Lubieńki. W przypadku wystąpienia dużych i długotrwałych opadów w okresie letnim lub gwałtownych roztopów wiosna może nastąpić zalanie części doliny rzecznej. Innym zagrożeniem są podtopienia na terenach płaskich, zbudowanych z utworów nieprzepuszczalnych. Można przyjąć, że w przypadku analizowanej gminy zagrożenie podtopieniami będzie występowało głównie na terenach gleb o wysokich klasach bonitacyjnych (IIIb i wyższe). Należy oczekiwać, że również lokalne zagłębienia terenowe

Obszar objęty zmianą Studium położony jest poza obszarami cennymi przyrodniczo i krajobrazowo.

W obszarze objętym zmianą studium dominują tereny o przeznaczeniu kierunkowym zabudowa produkcyjno-usługowa. Realizacja i funkcjonowanie tej zabudowy zgodnie z ustaleniami zmiany studium oraz obowiązującymi przepisami prawa powinny skutecznie ograniczyć jej negatywne oddziaływanie na środowisko.

3.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki

3.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

W skali województwa rejon gminy Lubień Kujawski nie pełni obecnie znaczącej roli w obsłudze turystów mimo, że rejon posiada predyspozycje przede wszystkim dla rozwoju wypoczynku pobytowego oraz aktywnych form rekreacji.

3.2. 2. Uwarunkowania wewnętrzne

Gmina Lubień Kujawski charakteryzuje się atrakcyjnością walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. Stanowią one podstawę wydzielenia Lubieńskiego Obszaru Turystycznego o funkcji wypoczynkowo-krajoznawczej. W wyniku prowadzonych badań dotyczących rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego miasto i gmina Lubień Kujawski wraz z miastem i gminą Chodecz oraz gminą Baruchowo należą potencjalnie do jednych z głównych rejonów koncentracji wypoczynku pobytowego w województwie. Przez teren gminy Lubień Kujawski przebiega fragment szlaku turystycznego „Południowego” (kolarski PTTK).

Główną atrakcją w Lubieniu Kujawskim jest Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny w Kłóbce, Oddział Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, gdzie podczas sezonu przybywają liczni zwiedzający. Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny to jedyne miejsce gdzie można zobaczyć jak wyglądała dawna, przeważnie drewniana zabudowa wsi, tradycyjne przedmioty i narzędzia związane z życiem i pracą mieszkańców regionu Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej od końca XIX wieku do lat 30. XX wieku. Jest jednym z najmłodszych skansenów w Polsce. Udostępniono go dla zwiedzających 31 lipca 1993 roku. Na obszarze ok. 6 ha, wśród pięknej przyrody, w otoczeniu lasów, postawionych zostało 17 obiektów z końca XVIII, z XIX i początku XX wieku, w większości przeniesionych z różnych wsi Kujaw i ziemi Dobrzyńskiej. Docelowo na terenie muzeum znajdzie się 40 budynków reprezentujących typowe dla naszego regionu przykłady tradycyjnej architektury wiejskiej, zarówno drewnianej jak i murowanej z gliny czy cegły.

Obszar objęty zmianą Studium położony jest poza obszarami cennymi dla rozwoju turystyki.

3.3. Uwarunkowania wynikające z rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.3.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Miasto i gmina Lubień Kujawski położone są w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu ziemskiego włocławskiego. Obszar miasta i gminy o powierzchni ogólnej 15.021 ha leży na Wysoczyźnie Kujawskiej w strefie moren czołowych, gdzie wyrazista rzeźba terenu urozmaicona licznymi pagórkami oraz wcięciami rynnowymi, stanowi wyodrębnioną jednostkę geomorfologiczną zwaną Pojezierzem Chodeckim.

Obszar Pojezierza Chodeckiego odznacza się dużym urozmaiceniem orograficznym terenu, a zarazem i dużym zróżnicowaniem genetycznym gleb. Różnorodność w budowie geologicznej wierzchniej warstwy skorupy ziemskiej, spowodowała wytworzenie się różnych typów genetycznych gleb. W przydatności rolniczej odznaczają się one dużym zróżnicowaniem w urodzajności.

3.3.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Rolnictwo na obszarze gminy Lubień Kujawski stanowi wiodącą funkcję. Głównym czynnikiem warunkującym rozwój rolnictwa są gleby, kształtujące kierunki produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz jej jakość i ilość.

Na obszarze gminy i miasta Lubień Kujawski dominującym typem genetycznym są **gleby płowe**. Wytworzyły się one na podłożu piasków gliniastych i słabo gliniastych, a także na glinach zwałowych lekkich i piasków leżących na glinach. Rolniczo należą do gleb średnio urodzajnych, ale dość zasobnych w składniki pokarmowe dla roślin. W rolniczej przydatności tworzą kompleksy pszenne dobre i żytnie bardzo dobre.

W północno-zachodniej części gminy, a szczególnie w terenach o urozmaiconej rzeźbie terenu, wytworzył się typ **gleb brunatnych**. Rozwinęły się one na odwapnionych w warstwie przypowierzchniowej glinach oraz utworach pylastych. Charakteryzuje je dość

głęboki poziom próchniczny, sięgający do 35 cm W rolniczej przydatności tworzą kompleksy gleb żytnich bardzo dobrych i pszennych dobrych.

Również na obszarze gminy i miasta występują niewielkie płyty **gleb hydromorficznych**. Koncentrują się one głównie w dolinach rzek, zagłębieniach wytopiskowych i rynnowych. Rozwinęły się na torfach niskich, gdzie proces obniżania się poziomu wód gruntowych sprzyja zarastaniu dolin rzek, jezior i zagłębień wytopiskowych. W rolniczej przydatności ten typ gleb wykorzystany jest jako trwałe użytki zielone.

❖ **Uwarunkowania ograniczające rozwój**

Na obszarze gminy Lubień Kujawski oprócz uwarunkowań sprzyjających rozwojowi rolnictwa, wyodrębniono czynniki zagrażające bądź spowalniające dalszy jego rozwój. Do ważniejszych należy **niedobór wody w glebie**. Jest to ważny czynnik przyrodniczy, ograniczający rozwój produkcji roślinnej, a szczególnie w okresie wegetacji roślin. Jej niedobór wynoszący około 250 mm powoduje obniżenie wielkości produkcji oraz wpływa niekorzystnie na jej jakość.

Grunty rolne o niskiej bonitacji

Jest to ważny czynnik ograniczający rozwój produkcji roślinnej. W wielu przypadkach nakłady przewyższają efekty produkcji. Dotyczy to głównie kompleksów gleb klasy V-VI i IVb.

Bezrobocie na obszarach wiejskich

Bezrobocie w rolnictwie jest jednym z największych problemów społecznych wsi. Szacuje się, że bezrobocie ukryte na wsi jest czterokrotnie wyższe niż bezrobocie jawne.

Słabo rozwinięta specjalizacja produkcji

W produkcji rolnej na obszarze gminy obserwuje się tradycyjność w uprawach polowych i chowie zwierząt inwentarskich. Słabo wykształcona jest specjalizacja produkcji rolnej, mimo korzystnego położenia obszaru gminy w stosunku do dużej aglomeracji miejskiej. Słabo rozwinięte jest przetwórstwo rolno-spożywcze o charakterze lokalnym, brak bazy do przechowywania pierwotnej produkcji. Słaba kondycja ekonomiczna rolników wynikająca z braku rynków zbytu i wysokich nakładów na produkcję.

Przedsiębiorczość

W dobie gospodarki rynkowej podstawą rozwoju lokalnego jest przedsiębiorczość ludności rolniczej. Aby jej sprostać wymaga to podniesienia kwalifikacji zawodowych, dobrego doradztwa rolniczego, rozwoju rynków rolnych promujących produkcję, tworzenie grup producenckich oraz kreowanie liderów wspomagających wiejskie inicjatywy, które przeciwstawiają się ogólnej bierności, jaka ogarnęła społeczność wiejską

W obszarze objętym zmianą Studium występują grunty rolne klas III, które decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 08.06.2005 r. (znak sprawy: GZ.tr.057-602-166/05) uzyskały zgodę na przeznaczenie na cele nierolnicze (77,88 ha).

3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.4.1. Uwarunkowania zewnętrzne i znaczenie lasu

Lasy na terenie gminy Lubień Kujawski nie wchodzi w skład większych kompleksów o znaczeniu regionalnym tworzą kilka płatów stanowiących ważny element systemu ekologicznego gminy.

3.4.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Lasy i tereny zieleni na terenie miasta i gminy Lubień Kujawski zajmują powierzchnię 756 ha, czyli tylko 5% ogólnej powierzchni.

W mieście skupiska zieleni stanowią:

- zieleniec o pow. 0,27 ha (pl. Wolności),

- zespół parkowo-dworski o pow. 2,25 ha (wokół Domu Dziecka),
- las liściasty wokół północnego brzegu jeziora Lubieńskiego o pow. 2 ha.
- Skwer o pow. 450 m² (koło jeziora Lubieńskiego)

Na terenie gminy nie ma wydzielonych terenów zieleni rekreacyjno-wypoczynkowej typu parki, zieleńce, skwery. Dobrze wykształconym drzewostanem charakteryzują się zespoły parkowo-dworskie. Do tego typu „zieleni” w gminie należą:

- zespół parkowo-dworski w Rutkowicach o pow. 7,53 ha (park, dwór).
- zespół parkowo-dworski w Kłóbce o pow. 2,26 ha (park zabytkowy z dworkiem zabytkowym).
- zespół parkowo-dworski w Rzeżewie o pow. 3,6 ha (obiekt zabytkowy z parkiem). Dom Pomocy Społecznej

3.4.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

Czynnikiem ograniczającym wzrost powierzchni leśnej jest stosunkowo duży udział gleb o wysokich klasach bonitacyjnych oraz niewielki udział gleb niskich klas bonitacyjnych. Gleby niskich klas bonitacyjnych zwłaszcza VI powinny być okresowo zalesiane.

Obszar objęty zmianą Studium położony jest poza dużymi kompleksami leśnymi. Występuje tu mały teren sklasyfikowany jako las, może on wymagać uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nieleśne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

4. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne

4.1.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Obsługa instytucjonalna mieszkańców Lubienia Kujawskiego powiązana jest z miastami: Włocławek – Urząd Powiatowy, Bydgoszcz - Urząd Wojewódzki, Toruń – Urząd Marszałkowski

Mieszkańcy korzystają również z licznych usług, które nie występują na terenie gminy: szkolnictwo średnie ogólnokształcące, szkolnictwo wyższe, ośrodki kultury, tj.: kino, teatr, muzeum, usługi medyczne – specjalistyczne.

Zaznaczają się wahadłowe migracje mieszkańców gminy, związane z codziennymi dojazdami do pracy oraz szkół, głównie we Włocławku.

Ośrodkiem o funkcji ponadgminnej jest Dom Pomocy Społecznej w Rzeżewie oraz skansen w Kłóbce przedstawiający byłą kulturę Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

4.1.2. Uwarunkowania wewnętrzne

❖ Liczba i rozmieszczenie ludności, gęstość zaludnienia

Na dzień 31.12.2013 r. na terenie miasta i gminy Lubień Kuj. mieszkało ogółem 7538 osób, w tym 3772 mężczyzn i 3766 kobiet. Gęstość zaludnienia miasta i gminy wynosiła 50 osób/km². Liczba ludności w ciągu lat 2007- 2013 wzrosła o 119 osób.

W mieście Lubień Kujawski w 2013 r. mieszkało 1.401 osób, w tym 668 mężczyzn i 733 kobiety. Gęstość zaludnienia miasta wynosiła 562 osoby na 1 km². W ciągu lat 2007-2013 liczba ludności wzrosła o 106 osób.

Na terenie gminy Lubień Kujawski w 2013r. mieszkało 6137 osób, w tym 3104 mężczyzn i 3033 kobiety. Gmina wiejska posiada gęstość zaludnienia 41 osób/km².

Gmina posiada duże przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w poszczególnych sołectwach (od 27 osób/km² w Szewie, 31 osób/km² w Woli Olszowej 32 osób/km² w Czaple do 96 osób/km² w Bagnie, 83 osób/km² w Kłóbce, 71 osób/km² w Wiktorowie).

W gminie w ciągu ostatnich lat zarysował się trend zwiększania się liczby ludności. W latach 2007- 2013 liczba ludności wzrosła o 13 osób.

❖ Struktura demograficzna

- **Struktura ludności według płci**

Ludność ogółem miasta i gminy Lubień Kujawski cechuje korzystna relacja pomiędzy liczbą mężczyzn (3772) a liczbą kobiet (3766). Współczynnik feminizacji wynosi ok. 100 tzn. że na 100 mężczyzn przypadało statystycznie 100 kobiet.

Gorzej współczynnik feminizacji kształtuje się w mieście, gdzie wynosi 112. Nadwyżka kobiet nad mężczyznami może w przyszłości zakłócić biologiczną reprodukcję ludności. W 2011 r. każdym 100 mężczyznom odpowiadało statystycznie 98 kobiet (przy średniej wartości tego zjawiska dla gmin wiejskich województwa wynoszący 99,5 kobiet na 100 mężczyzn).

Struktura wieku ludności

Struktura wieku ludności miasta i gminy Lubień Kujawski przedstawia się następująco (2013r.):

- ludność w wieku przedprodukcyjnym –18,7%
- ludność w wieku produkcyjnym – 62,7%
- ludność w wieku poprodukcyjnym – 18,7

Gmina miejsko-wiejska charakteryzuje się:

- niekorzystnym z punktu widzenia demograficznego – zbyt małym udziałem ludności młodej,
- niekorzystnym dużym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym,

Gorszą strukturę wieku ludności posiada miasto, gdzie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi zaledwie 17,0%. W przypadku całej gminy udział tej grupy wiekowej w ogólnej strukturze wieku ludności wynosi 18,2%

W strukturze wieku ludności w gminie miejsko-wiejskiej Lubień Kujawski w przeciągu lat 2007- 2013 dokonały się zmiany udziału poszczególnych grup wiekowych, charakterystyczne dla większości miast i gmin województwa, a mianowicie:

- zmniejszył się udział ludności młodej z 21,5% do 18,7% (w przypadku miasta, z 19,8% do 17,0%; w przypadku gminy z 21,8% do 19,0%),
- wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym: z 61,2% do 62,6% (w przypadku gminy również z 60,1% do 62,2%),

Miasto i gmina Lubień Kujawski posiadają średni wskaźnik obciążenia ekonomicznego. W mieście stosunek ludności nieprodukcyjnej na 100 osób ludności produkcyjnej wynosi 59,5. W gminie natomiast na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 60,8 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

Ruch naturalny ludności

- **Przyrost naturalny**

Według danych Urzędu Statystycznego (stan na koniec 2013 r.) w gminie miejsko-wiejskiej Lubień Kujawski liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń stąd przyrost naturalny miał wartość ujemną i wynosił -3,7 na 1000 ludności.

Lepszymi wskaźnikami demograficznymi charakteryzuje się miasto Lubień Kujawski, gdzie przyrost naturalny w 2013 r. wynosił 1,4‰. W roku 2011 był najwyższy w ciągu ostatnich lat i wynosił 11,7‰.

Gmina wiejska posiadała natomiast ujemny przyrost naturalny (-4,9‰).

- **Migracje ludności**

Gmina miejsko-wiejska Lubień Kujawski należy do gmin posiadających niewielkie ujemne saldo migracji, co ma wpływ na zmiany liczby ludności. W latach 2007- 2013 występujący odpływ ludności był zróżnicowany : od - 41 w 2009 r do + 2 w 2008 r. Wysokie ujemne saldo migracji w 2009 r odnosi się do terenu wiejskiego gminy.

- **struktura bezrobocia**

Na dzień 31.12.2012 r. w gminie wiejsko-miejskiej Lubień Kujawski było zarejestrowanych 720 osób bezrobotnych, w tym 344 kobiet i 376 mężczyzn. Udział liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił 16,1%.

Dużym zagrożeniem jest fakt, iż ok. 50% bezrobotnych to ludzie z wykształceniem podstawowym. Osoby te posiadają bardzo małe szanse na pozarolniczym rynku pracy. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest duże bezrobocie wśród ludzi młodych (do 24 lat).

- **Wykształcenie**

Analiza wykształcenia odnosi się do ludności w wieku 15 lat i więcej związanej z rolnictwem, zamieszkałej w gminie miejsko-wiejskiej Lubień Kujawski. Poziom wykształcenia ludności związanej z rolnictwem jest niższy niż średnia wartość tego wskaźnika dla gmin w województwie kujawsko-pomorskiego.

Wykształcenie zaledwie podstawowe posiada aż 49,5% mieszkańców, a bez wykształcenia ok. 8%. Zasadniczym zawodowym legitymowało się 27,0% mieszkańców. Wykształcenie wyższe i policealne posiadało zaledwie 2,7%. Wyższy poziom wykształcenia ludności związanej z rolnictwem występuje wśród mieszkańców miasta, gdzie posiadają oni większy udział ludności z wykształceniem wyższym i policealnym – 8,9% (1,0% w przypadku gminy wiejskiej), oraz niższy udział mieszkańców z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia – 24,2% (58,5% w przypadku gminy wiejskiej).

Niski poziom wykształcenia ludności uniemożliwia przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych.

Ludność słabo wykształcona jest mało aktywna (gospodarczo i społecznie).

- **Aktywność zawodowa**

Analizę zatrudnienia poza rolnictwem oparto na danych z GUS, które uwzględniają jedynie pracujących w zakładach powyżej 5 zatrudnionych.

Najprostszym miernikiem stopnia aktywizacji zawodowej ludności jest proporcja osób czynnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności. W gminie Lubień Kujawski w roku 2013 pracowało 653 osoby – liczba ta stanowi ok. 16 % ludności w wieku produkcyjnym z terenu miasta i gminy.

- **Zasoby mieszkaniowe**

Gmina miejsko-wiejska Lubień Kujawski charakteryzuje się przeciętnymi wskaźnikami w zakresie mieszkalnictwa.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie miejsko-wiejskiej Lubień Kujawski wynosi 76,5 m². Miasto posiada większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkań, gdzie wynosi ona 78,3 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie wiejskiej Lubień Kujawski wynosi natomiast 75,9 m²

- **Oświata i wychowanie**

Na terenie miasta i gminy znajduje się sześć placówek szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego, są to:

- Zespół Placówek Oświatowych w Lubieniu Kujawskim,
- Szkoła Podstawowa w Kanibrodzie,
- Zespół Szkół w Kłóbce,
- Szkoła Podstawowa w Kaliskach,

Ogółem w 2013 r. uczyło się w nich :

- 395 uczniów szkół podstawowych,
- 232 uczniów gimnazjum.

W Lubieniu Kujawskim funkcjonuje jedno przedszkole. Łącznie do oddziałów zerowych w szkołach oraz przedszkola uczęszczało 175 dzieci (2013r.). W wyżej wymienionych

placówkach w tym czasie zatrudnionych było 81 nauczycieli etatowych i 15 nauczycieli niepełnoetatowych.

Przy szkołach znajdują się zaplecza sportowe takie jak:

- sale gimnastyczne pełnowymiarowe,
- sale gimnastyczne niepełnowymiarowe,
- sale gimnastyczne zastępcze,
- boiska utwardzone do gier,
- boiska trawiaste.

• **Ochrona zdrowia**

Gmina miejsko-wiejska Lubień Kujawski jest dobrze wyposażone w zakresie usług medycznych szczebla podstawowego.

Zakres usług medycznych szczebla podstawowego dla mieszkańców miasta i gminy świadczą:

- zlokalizowany na terenie miasta Ośrodek Zdrowia w Lubieniu Kujawskim – Centrum Diagnostyczno – lecznicze „Barska”
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Medycyny Rodzinnej zlokalizowany na terenie gminy w Kłóbce.

Wskaźnik określający liczbę lekarzy przypadający na 10 tys. ludności wynosi 21,1 w przypadku miasta i 1,5 w przypadku gminy wiejskiej średnia wartość tego wskaźnika dla miasta i gminy razem wynosi 4,9 przy średniej jego wartości dla gmin wiejskich województwa wynoszącym 3,1 lekarza na 10 tys ludności.

W mieście Lubień Kujawski zlokalizowane są 2 apteki, dostępność do tego rodzaju usług wynosi 4.117 osób na 1 placówkę. Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden punkt apteczny.

• **Opieka społeczna**

Opiekę społeczną w gminie i mieście Lubień Kujawski sprawuje Państwowy Dom Dziecka w Lubieniu Kujawskim. Zlokalizowany jest w byłym dworze z końca XVIII w.i otaczającym go zespołem roślinności parkowej o powierzchni 5,1 ha. Obecnie Dom Dziecka dysponuje 30 miejscami. Grupa wiekowa wychowanków mieści się w przedziale wiekowym 7 do 21 lat. Dzieci z Domu Dziecka uczęszczają do Szkoły Podstawowej Gimnazjum w Lubieniu Kuj. Ponadto na terenie gminy we wsi Rzeżewo znajduje się Dom Pomocy Społecznej. Dom Pomocy Społecznej funkcjonuje od 1992 r., dysponuje 30 miejscami, które wykorzystane są w 100%. Opiekę nad podopiecznymi sprawuje 20 osób.

w tym: pielęgniarki, dietetyk, salowe, kadrowa.

Ośrodek Pomocy Społecznej znajdujący się w mieście realizuje zadania w zakresie następującej pomocy społecznej:

- Jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka
- Świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego
- Świadczenia opiekuńcze:
  - zasiłek pielęgnacyjny
  - świadczenie pielęgnacyjne

• **Kultura**

Na terenie gminy funkcję kulturalną pełni Centrum Kultury w Lubieniu Kujawskim.

W mieście zlokalizowana jest Biblioteka Publiczna posiadająca 24736 woluminy.

Zarejestrowanych jest 785 czytelników.

Na 1000 ludności w gminie Lubień Kujawski 104 osób to czytelnicy biblioteki publicznej.

Ponadto powyższą funkcję w terenie gminnym pełnią remizy OSP;

Znaczącą funkcję kulturalną w Gminie stanowi Skansen Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej Park Etnograficzny w Kłóbce oddziału Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku. Należy do najmłodszych tego typu muzeów w Polsce. Udostępniony został dla zwiedzających w 1993 roku. Obejmuje obszar malowniczo położonych nad rzeką Lubieńką, nieopodal lasu. Ekspozycja Skansenu prezentuje kulturę ludową dwóch regionów Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej, w szczególności budownictwo w powiązaniu z tradycyjnymi zajęciami ludności tego terenu: rolnictwem, hodowlą, rzemiosłem czy przemysłem wiejskim.

Program skansenu zakłada przedstawienie kultury ludowej w całej jej złożoności i bogactwie z uwzględnieniem zróżnicowania majątkowego, społecznego i zawodowego mieszkańców wsi, w warunkach zbliżonych do naturalnych. W muzeum odtworzone są zarówno różnorodne zagrody chłopskie, jak i budynki w których funkcjonowały zakłady rzemieślnicze (kuźnia, garncarnia), obiekty przemysłu wiejskiego (wiatrak, młyn wodny), sakralne (kościół, kapliczki), obiekty związane z życiem społecznym wsi (remiza, karczma, szkoła). Na obszarze Skansenu wyeksponowanych będzie 40 obiektów reprezentujących charakterystyczne dla regionu formy tradycyjnego budownictwa. Obecnie ekspozycję tworzy 14 obiektów, w tym 11 z pełną aranżacją wnętrza. Uzupełnieniem krajobrazu odtwarzanej wsi są elementy tzw. Małej architektury: przydrożne kapliczki, piwnice-ziemiarki, studnie, przybudówki. Do chałup przylegają ogródki z tradycyjnymi roślinami, zwłaszcza ziołami: lawendą, tymiankiem, lubczykiem czy zapomnianą dzisiaj rutą. Są też poletka uprawne, sady, wysoka i niska zieleń przyzagrodowa, a także zwierzęta hodowlane i ptactwo. Siedliska zostały otoczone płotami plecionymi i sztachetowymi z bramami i furtkami. Na podwórkach znajdują się poidła, koryta dla zwierząt, psie budy, kieraty, gnojowiki, a w ogródkach ule „kószki”. Dodatkową atrakcją dla zwiedzających są organizowane kilka razy w roku pokazy tradycyjnych rzemiosł, kiermasze sztuki ludowej, a przede wszystkim widowiska przybliżające bogaty folklor naszego regionu.

- **Sport i rekreacja**

Zaplecze sportowo-rekreacyjne na terenie miasta jak i gminy Lubień Kujawski stanowią tylko boiska sportowe i sale gimnastyczne będące elementami obiektów szkolnictwa podstawowego i gimnazjów. Znajdują się one w miejscowościach:

miasto Lubień Kujawski –sala gimnastyczna pełnowymiarowa, 2 boiska trawiaste, boisko o nawierzchni poliuretanowej, sala gimnastyczna niepełnowymiarowa,
Kłóbka –boisko trawiaste, sala gimnastyczna niepełnowymiarowa,
Kanibród – sala gimnastyczna niepełnowymiarowa,

W gminie działa **Klub Sportowy „Lubienianka”**, który jest propagatorem sportu wśród młodzieży szkolnej i osób dorosłych. W klubie tym działa wiele sekcji. Dzięki niemu młodzież ma możliwość kulturalnego i zdrowego spędzenia wolnego czasu.

- **Tereny zieleni**

Lasy na terenie miasta i gminy Lubień Kujawski zajmują powierzchnię 756 ha, czyli tylko 5% ogólnej powierzchni. W mieście skupiska zieleni stanowią:

- zieleńiec o pow. 0,27 ha (pl. Wolności),
- zespół parkowo-dworski o pow. 2,25 ha (wokół Domu Dziecka),
- las liściasty wokół północnego brzegu jeziora Lubieńskiego o pow. 2 ha,
- skwer o pow. 450 m² (koło jeziora lubieńskiego)

Na terenie gminy nie ma wydzielonych terenów zieleni rekreacyjno-wypoczynkowej typu parki, zieleńce, skwery. Dobrze wykształconym drzewostanem charakteryzują się zespoły parkowo-dworskie. Do tego typu „zieleni” w gminie należy:

- zespół parkowo-dworski w Rutkowicach o pow. 7,53 ha (park, dwór)

- zespół parkowo-dworski w Kłóbce o pow. 2,26 ha (park zabytkowy z dworkiem zabytkowym),
- zespół parkowo-dworski w Rzeżewie o pow. 3,6 ha (obiekt zabytkowy z parkiem). Dom Pomocy Społecznej. Własność miasta i gminy Lubień Kujawski.

Zieleń towarzysząca występuje również przy kościołach oraz na cmentarzach - Lubień Kujawski, Kłóbka.

Ze względu na małe zasoby terenów zielonych, każdy występujący rodzaj zieleni winien być chroniony i konserwowany, a zasoby zieleni w miarę zwiększane, zwłaszcza przy wyznaczaniu terenów pod budownictwo mieszkaniowo-usługowe. W tym przypadku norma wynosi ca 8 m² zieleni na 1 mieszkańca.

4.1.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

Preferencje rozwoju:

- Liczba ludności w ciągu lat 2007- 2013 nieznacznie wzrosła, (korzystne zmiany demograficzne)
- równowaga płci – na 100 mężczyznom przypada statystycznie 100 kobiet,
- -stosunkowo dobra opieka zdrowotna

Progi i ograniczenia rozwoju:

- zmniejszył się udział ludności młodej
- wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym
- ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego -0,5 na 1000 ludności.
- niski poziom wykształcenia

4.2. Uwarunkowania gospodarcze

4.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Gmina Lubień Kujawski jest gminą o charakterze rolniczym z uzupełniającą funkcją przemysłową o kierunku głównie rolno-spożywczym. Miasto Lubień Kujawski spełnia rolę ośrodka administracji oraz rzemiosła i usług o charakterze lokalnym. Jest z dala położony od znaczących ośrodków gospodarczych, najbliższy położony Włocławek znajduje się w odległości ponad 30 km.

4.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

W gminie Lubień Kujawski na koniec 2012 roku zarejestrowanych było 349 podmiotów gospodarczych w tym sektor publiczny 18. (tab. 4)

Tab. 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII 2012r.)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII.2012r.)			
ogółem	-	jed.gosp.	349
sektor publiczny	-	jed.gosp.	18
sektor prywatny	-	jed.gosp.	331
Jednostki wpisane do rejestru REGON wg PKD 2004			
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	-	jed.gosp.	-
Sekcja B - Rybactwo	-	jed.gosp.	-
Sekcja C - Górnictwo	-	jed.gosp.	-
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	-	jed.gosp.	-
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	-	jed.gosp.	-
Sekcja F - Budownictwo	-	jed.gosp.	-
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	-	jed.gosp.	-
Sekcja H - Hotele i restauracje	-	jed.gosp.	-
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-	jed.gosp.	-

Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	-	jed.gosp.	-
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	-	jed.gosp.	-
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	-	jed.gosp.	-
Sekcja M - Edukacja	-	jed.gosp.	-
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	-	jed.gosp.	-
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	-	jed.gosp.	-
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	-	jed.gosp.	-
Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	jed.gosp.	-
Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007			
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	jed.gosp.	30
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	-	jed.gosp.	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	-	jed.gosp.	25
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	jed.gosp.	4
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	jed.gosp.	1
Sekcja F - Budownictwo	-	jed.gosp.	50
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	-	jed.gosp.	126
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	-	jed.gosp.	14
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	jed.gosp.	7
Sekcja J - Informacja i komunikacja	-	jed.gosp.	8
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	jed.gosp.	5
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	jed.gosp.	4
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	jed.gosp.	14
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	jed.gosp.	2
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	-	jed.gosp.	9
Sekcja P - Edukacja	-	jed.gosp.	18
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	-	jed.gosp.	5
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	jed.gosp.	9
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	-	jed.gosp.	18
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	jed.gosp.	0

Z powyższego wynika, że 36 % zarejestrowanych podmiotów prowadziło działalność związaną z handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił (stan na 31 XII 2012r) 16,1 %. Większy poziom bezrobocia występuje wśród kobiet (17,9%)

Gmina Lubień Kujawski cechuje się prawie dwukrotnie niższym wskaźnikiem przedsiębiorczości niż wynosi średnia dla gmin miejsko – wiejskich w Polsce. Jednak podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Lubień Kujawski cechują się większą stabilnością w porównaniu z podmiotami rejestrowanymi w gminach miejsko – wiejskich na terenie województwa kujawsko – pomorskiego czy terenu Polski.

4.2.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

Progi i ograniczenia rozwoju:

- niewystarczający stopień przemysłowienia gminy,

Preferencje rozwoju:

- rezerwy siły roboczej,
- zaplecze surowcowe pochodzenia rolniczego,
- położenie w sąsiedztwie miasta Włocławek,
- rezerwy terenowe pod inwestycje

Obszar objęty zmianą studium to głównie tereny przeznaczone pod działalność produkcyjno-usługową. Stanowi szansę dla gminy na lokowanie się tu zarówno dużych przedsiębiorstw jak i mniejszych, rodzimych firm.

W północno-zachodniej części obszaru rozwija się zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z towarzyszącymi usługami.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego

5.1. Zarys historyczny gminy

Historia gminy miejsko-wiejskiej Lubień Kujawski związana jest z Kujawami, wyodrębnionymi jako dzielnica pod koniec XII w. W połowie XII w. ziemia kujawska stanowiła zwartą jednostkę polityczno-administracyjną. W 1267 r. nastąpił podział na dwa księstwa inowrocławskie i brzesko-kujawskie.

Najstarszą parafią na obszarze gminy jest parafia w Kłóbce, która istniała już w XII w. Ze względu na krańcowe położenie w/w parafii w dekanacie brzeskim (diecezja włocławska) dopiero w XV w. powstała kolejna parafia w Lubieniu Kujawskim.

Przeważającym typem własności ziemskiej była własność szlachecka (m.in. Lubień Kujawski w średniowieczu własność Doliwitów później Lubieńskich). Jedynie Krzewie i okolice w XVI w. należały do starostwa kowalskiego (własność królewska).

W średniowieczu obszar gminy należał do księstwa brzesko-kujawskiego. W czasie wojen polsko-krzyżackich 1327-1332 doszło do zajęcia Kujaw przez Krzyżaków. Powrót ziem do Korony nastąpił w latach 1337-1343. Kujawy podzielono wówczas na dwa województwa inowrocławskie i brzesko-kujawskie. Lubień Kujawski znalazł się w granicach województwa brzesko-kujawskiego, powiatu kowalskiego. Nastąpił wtedy rozwój regionu. Szwedzki „potop” w połowie XVII w. przyniósł zubożenie i wyludnienie Kujaw. Na początku XVIII w. sytuacja polityczna kraju zaczęła się normować. Na obszarze gminy nastąpił rozwój osadnictwa, szczególnie na terenach leśnych, na skutek osadnictwa olenderskiego, które powstało m.in. w Bilnie i Woli Olszowej.

W czasie rozbiorów Polski (II poł. XVIII w.) obszar gminy kilka razy zmieniał przynależność; od Państwa Polskiego (I rozbiór) przez zabór pruski po zabór rosyjski. Po zakończeniu I wojny światowej następowały kolejne zmiany w układach administracyjnych kraju, z w związku z czym teren gminy wchodził kolejno w skład woj. warszawskiego, od 1937 r. woj. poznańskiego, od 1938 r. woj. pomorskiego, od 1945 r. woj. bydgoskiego, od 1975 r. woj. włocławskiego. Od 1 stycznia 1999 r. gmina Lubień Kujawski znajduje się w graniach woj. kujawsko-pomorskiego, w powiecie włocławskim.

5.2. Zasoby zabytkowe gminy

5.2.1. Zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami):

Tab. 5. Wykaz zabytków znajdujących się na terenie miasta Lubień Kujawski.

Lp.	Obiekt	Adres	Czas powstania	Rejestr zabytków
-----	--------	-------	----------------	------------------

1.	historyczny układ urbanistyczny			
2.	zespół kościoła parafialnego:	Pl. Wolności 15		
2.1.	Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Najświętszego Serca Jezusa wraz z terenem przykościelnym w granicach działki nr 484		1884-1886	1994.05.11-A/477
2.2	ogrodzenie kościoła		k. XIX w.	
2.3.	starodrzew		XIX/XX w.	
3.	plebania	Pl. Wolności 14	k. XIX w.	
4	budynek gospodarczy I przy plebani		k. XIX w.	
5	budynek gospodarczy II przy plebani		k. XIX w.	
6	ogrodzenie przy plebani		k. XIX w.	
7	cmentarz parafialny rzymskokatolicki:		XIX w. 2 poł.	
7.1.	nagrobki historyczne			
7.2	brama cmentarza		ok. 1935	
7.3	ogrodzenie cmentarza		Ok. 1935	
7.4	starodrzew			
8	cmentarz żydowski			
9	Zespół dworsko – parkowy:			1985.09.17 – A/1218/1-2
9.1	dwór szachulcowo -murowany	1 Maja 44	XVIII w. k.	
9.2	park dworski		XIX w. poł.	
9.3	rządcówka murowano- drewniana	1 Maja 11	Przed 1850	
9.4	fragmenty ogrodzenia		XIX/XX w.	
10	zespół folwarczny:			
10.1	spichlerz		XIX/XX w.	
10.2	wieża ciśnień		XX w. pocz.	
10.3	stajnia koni cugowych		XIX/XX w.	
10.4	stajni koni roboczych i chlewnia		XIX/XX w.	
10.5	czworak I	19 Stycznia 2	XIX/XX w.	
10.6	czworak II	1 Maja 13	XIX/XX w.	Nie istnieje
10.7	dom ekonoma	1 Maja 9	XIX/XX w.	
11	relikty późnośredniowiecznego dworu obronnego			1986.12.30 – C/135
12	dom	Kościuszki 5	XX w. pocz.	
13	dom (d. masarnia)	Kościuszki 9	1914	
14	dom	Kościuszki 15	XX w. 20-30l	
15	dom	1 Maja 4	k. XIX w.	
16	dom	1 Maja 8/6	k. XIX w.	
17	dom	1 Maja 14	XX w. pocz.	
18	dom murowano - drewniany	1 Maja 30/28	poł. XIX w.	
19	dom (d. poczta)	1 Maja 32	XIX w.	
20	dom drewniany	Przejazd 1	XIX w. 3 ćw.	
21	gorzelnia	19 Stycznia 21/23	XX w. 20 lata	
22	dom	Szkolna 2 / 11Listopada	ok. 1914	
23	dom	Szkolna 3	1930	
24	kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa	Szkolna	1955	
25	dom	Pl. Wolność 1 / Woj. Polskiego	192 przed	
26	dom	Pl. Wolność 9	k. XIX w.	
27	dom	Pl. Wolność 10/Polna	XX w. pocz.	
28	dom	Pl. Wolność 11	XX w. pocz.	
29	dom	Pl. Wolność 13	XX w. pocz.	

30	dom	Wojska Polskiego 2	XX w. pocz.	
31	dom	Wojska Polskiego 11	XX w. pocz.	
32	dom z oficyną	Wojska Polskiego 15	XX w. pocz.	
33	dom drewniany	Wojska Polskiego 17	XX w. pocz.	
34	dom, ob. biblioteka	Wojska Polskiego 18	1925	
35	dom	Wojska Polskiego 23	XX w. pocz.	
36	dom	Wojska Polskiego 23c	XX w. pocz.	
37	dom	Wojska Polskiego 24/26	1901	
38	dom murowano - drewniany	Wojska Polskiego 25	poł. XIX w.	
39	dom	Wojska Polskiego 27	k. XIX w.	
40	dom	Wojska Polskiego 38	XX w. pocz.	
41	dom	Wojska Polskiego 40 / 11 Listopada		
42	dom z d. warsztatem ślusarskim	Wojska Polskiego 40a	1935	
43	dom	Wojska Polskiego 46	XX w. pocz.	
44	dom	Wojska Polskiego 54/ Szkolna	XX w. pocz.	
45	młyn	Wojska Polskiego 62	1912 - 1920	
46	dom, ob. przychodnia	Żwirki i Wigury 3	XX w. 30 lata	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku.

Tab. 6. Wykaz zabytków znajdujących się na terenie gminy Lubień Kujawski.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr zabytków
1.	Bagno	Cmentarz ewangelicki: fragment nagrobka, 2 słupy bramne	XIX w. 2 poł.	
2	Beszyn	Park podworski	XIX / XX w.	
3	Bilno	zespół dworsko – parkowy:		
3.1		ruina dworu	1850 ok.	
3.2		starodrzew		
4	Bilno	zespół budynków szkoły:		
4.1		Szkoła	XX w. 20-30 lata	
4.2		Dom nauczyciela	XX w. 20-30 lata	
4.3		Szalet	XX w. 20-30 lata	
4.4		starodrzew		
5	Dziankowo	park dworski	XIX w. k.	
6	Dziankowo	figura NP. Marii	2 poł. XIX w.	
7	Dziankówek	park podworski	XIX w. k.	
8	Dziankówek	gródek stożkowy		1985.01.31 – C/125
9	Gole	park podworski	XIX w. 2 poł.	
10	Golskie Holendry	Cmentarz ewangelicki: ślady nagrobków, starodrzew	XIX w. 2 poł.	
11	Kaliska	Dworzec kolejowy	XIX w. 4 ćw.	
12	Kaliska	Magazyn kolejowy	k. XIX w.	
13	Kaliska	Nastawnia kolejowa – posterunek SKP	Pocz. XX w.	
14	Kaliska	budynek gospodarczy przy dworcu	k. XIX w.	
15	Kaliska	dom pracowników kolei	k. XIX w.	
16	Kaliska	dom pracowników kolei II	k. XIX w.	
17	Kaliska	dom	k. XIX w.	
18	Kaliska	willa nr 1	1920 ok.	
19	Kamienna	zespół dworsko – parkowy:		1987.11.27 – A/1250/1-4
19.1		dwór	XIX w. 1 poł.	
19.2		park dworski	XVIII w. , XIX w.	
19.3		kaplica z zespołu dworu	XIX w. poł. ok.	
19.4		oficina dworska	XIX w. k.	

19.5		pawilon tzw. Szubienica, ob. dom	XIX w 1 poł.	
19.6		brama i fragment ogrodzenia zespołu dworsko - parkowego	2 poł. XIX .w.	
19.7		chlewnia	XIX w. 2 poł.	
19.8		spichlerz	XIX w. 2 poł.	
19.9		stajnia cugowa i powozownia, ob. obora	XIX w. 2 poł.	
19.10		stodoła	XIX w. 2 poł.	
19.11		budynek gospodarczy	XIX w. 2 poł.	
19.12		brama i fragmenty ogrodzenia folwarku	XIX w. 2 poł.	
19.13		czworak	k. XIX w.	
20	Kanibród	zespół budynków szkoły:		
20.1		szkoła	XX w. 20-30 lata	
20.2		dom nauczyciela	XX w. 20-30 lata	
20.3		szalet	XX w. 20-30 lata	
20.4		starodrzew		
21	Kanibród	kapliczka z figurą NMP	Pocz. XX w.	
22	Kanibród Długie	cmentarz ewangelicki	XIX w. 2 poł.	
23	Kanibród Durlaty	cmentarz ewangelicki	XIX w. 2 poł.	
24	Kłóbka	historyczny układ ruralistyczny		
25	Kłóbka	zespół kościoła parafialnego:		1996.07.8 – A/473 /1-2
25.1		kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Prokopa	1880- 1881	
25.2		ogrodzenie murowano – metalowe z bramą wraz z terenem przykościelnym w granicach ogrodzenia	XIX w. k.	
25.3		starodrzew		
26	Kłóbka	budynek gospodarczy przy plebani	Pocz. XX w.	
27	Kłóbka	zespół cmentarza parafialnego:		
27.1		cmentarz parafialny rzymskokatolicki	XIX w. 2 poł.	1996.07.2 – A/660/1-4
27.2		kaplica cmentarna pw. św. Prokopa	XIX w. 2 poł.	
27.3		ogrodzenie z bramą		
27.4		starodrzew		
28	Kłóbka	zespół dworsko – parkowy:		1984.09.17 – A/1224 /1-2
28.1		dwór murowano – drewniany	1850 ok.	
28.2		park dworski	XIX w. k.	
28.3		rzędcówka, ob. Sklep	XIX w. k.	
28.4		spichlerz	k. XIX w.	
28.5		ogrodzenie zespołu dworsko - parkowego	k. XIX w.	
29	Kłóbka	Kapliczka przydrożna z figurą NMP	Pocz. XX w.	
30	Kłóbka	grodzisko średniowieczne		1985.01.31 – C/126
31	Kłóbka	magistrat, ob. Biblioteka i dom, ul. Wojska Polskiego 27	1926	
32	Kłóbka	Dom nr 14	początek XX w.	
33	Kostulin	Park podworski		
34	Modlibórz	zespół dworsko – parkowy:		
34.1		dwór	XIX w. poł. ok.	
34.2		starodrzew		
35	Rutkowice	zespół dworsko – parkowy:		1991.09.24 – A/1312/1-5
35.1		dwór drewniano - murowany	1914 ok.	
35.2		park dworski	XIX/XX w.	
35.3		rzędcówka	XIX w. 3 ćw.	
35.4		wozownia i stajnia	ok.1914	
35.5		spichlerz z chlewnia - zrujnowany	XIX w. k.	
36	Rzeżewo	park dworski	XX w. pocz.	1993.01.18. – A/1201
37	Sławęcín	park podworski	XIX w. poł	

38	Wąwał	zespół folwarczny:		
38.1		spichlerz z zespołu folwarku		
38.2		stajnia z zespołu folwarku		
38.3		stodoła z zespołu folwarku		
39	Wąwał	kapliczka przydrożna z figurą NMP		

W obszarze objętym zmianą studium nie są zlokalizowane zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

5.2.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

5.2.2. Zewidencjonowane stanowiska archeologiczne – podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 7. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Lubień kujawski, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Lp	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. Na obsz. AZP	Funkcja obiektu	Chronologia	Kultura
1.	Sosnowo	51-48	002	osada?	rzymski okres	przeworska
2.	Rzegocin	51-48	003	osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy punkt	rzymski okres? średniowiecze późne XIII- XIV w., nowożytność XVI-XVII w.	przeworska?
3	Rzegocin	51-48	004	osadniczy punkt osadniczy punkt osada	neolit neolit rzymski okres	pucharów lejkwatych amfor kulistych
4.	Rzegocin	51-48	005	osadniczy punkt osadniczy punkt	średniowiecze późne XIII- XIV w., nowożytność XVI-XVII w.	
5.	Rzegocin	51-48	006	Osadniczy punkt	Rzymski okres	Przeworska?
6.	Sosnowo	51-48	011	Osadnictwa ślad Osadniczy punkt	Pradzieje, Nowożytność XVI-XVII w.	
7.	Sosnowo	51-48	012	Osadnictwa ślad	Kamienne epoka	
8.	Sosnowo	51-48	013	Osada?	Brązu epoka	łużycka
9.	Sosnowo	51-48	001	Osadnictwa ślad	Neolit?	Pucharów lejkwatych?
10.	Gięcielewo	51-48	016	osada	Średniowiecze wczesne XI- XIII w.	
11.	Gięcielewo	51-48	015	Osadnictwa ślad osada	Kamienna epoka, Rzymski okres	przeworska
12.	Golęciewo	51-48	014	Osada? Osadniczy punkt	Halsztacki okres, Nowożytność XVI-XVII w.	łużycka
13.	Szewo	51-49	072	Osadnictwa ślad		
14.	Szewo	51-49	068	Osadnictwa ślad osada	Średniowiecze późne, nowożytność	
15.	Charchocin	51-49	10	Ślad osadnictwa	Średniowiecze XIV	
16.	Charchocin	51-49	11	Osada Ślad osadnictwa	Halsztad/laten Wczesne średniowiecze III okres	k. łużycka
17.	Rżezewo - Morzyce	52-48	004	Osadniczy punkt	Nowożytność XVI-XVII w.	
18.	Wiktorowo	52-48	013	Osadnictwa ślad Osada	Brązu epoka okres V – halsztacki okres D, Nowożytność XVI-XVII w.	
19.	Wiktorowo	52-48	012	osadnictwa ślad	Halsztacki okres D-lateński	pomorska

					okres wczesny	
20.	Błędowo	52-48	011	Osada, Osadniczy punkt	Neolit, Nowożytność XVI-XVII w.	Pucharów lejkowych
21.	Kłóbka	52-48	010	Dwór obronny	Średniowiecze późne - nowożytność XVI w. koniec- XVII w.	
22.	Chwalibogowo	52-48	009	Osadniczy punkt	Średniowiecze późne - nowożytność XVI - XVII w.	
23.	Rzeżewo - Morzyce	52-48	004	Osadniczy punkt	nowożytność XVI - XVII w.	
24.	Rzeżewo - Parcele	52-48	005	Osadniczy punkt	nowożytność XVI - XVII w.	
25.	Błędowo	52-48	003	Osadniczy punkt	pradzieje	
26.	Błędowo	52-48	002	Osadniczy punkt	Kamienna epoka	
27.	Krzewie	52-48	001	Osada?	Rzymski okres	przeworska
28.	Rzeżewo - Parcele	52-48	007	Osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
29	Kłóbka	52-48	013	Osadnictwa ślad osada	Brązu epoka XV-XVI w.	łużycka
30	Szatkowizna	52-48	015	Osadnictwa ślad	neolit	
31	Modlibórz	52-49	009	Dwór obronny	Nowożytność XVII w.	
32	Modlibórz	52-49	010	Osadnictwa ślad, osada	Brązu epoka, Średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
33	Modlibórz	52-49	011	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne - nowożytność XV-XVII w.	
34	Siemianki	52-49	012	Osadnictwa ślad	Średniowiecze wczesne	
35	Siemianki	52-49	013	Osada	średniowiecze wczesne okres III	
36	Szewskie Budy	52-49	018	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne XIII- XV w.	
37	Szewo - Grabina	52-49	016	Osada, Osada, Osada, osada	Brązu epoka Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	łużycka
38	Beszyn	52-49	002	Osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
39	Siemianki	52-49	020	Osadnictwa ślad	neolit	
40	Siemianki	52-49	014	Osadnictwa ślad Osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III Średniowiecze późne XIV - XV w.	
41	Gagowy	52-49	008	Osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
42	Szewskie Budy	52-49	019	Osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
43	Beszyn	52-49	003	Osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
44	Szewo - Grabina	52-49	017	Osadnictwa ślad, Osada, Osadnictwa ślad,	Rzymski okres, Średniowiecze późne, nowożytność	przeworska
45	Szewo - Grabina	52-49	028	Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad,	Pradzieje, Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	
46	Beszyn	52-49	034	Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad, Osadnictwa ślad, osada	Kamienna epoka, Brązu epoka, Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	łużycka
47	Bilno	52-49	005	osadnictwa ślad	neolit?	Pucharów lejkowatych
48	Gagowy	52-49	007	osadnictwa ślad	brązu epoka	
49	Beszyn	52-49	032	osada	Brązu epoka	łużycka
50	Beszyn	52-49	031	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osada osadnictwa ślad	Pradzieje, Brązu epoka, Rzymski okres, nowożytność	Łużycka, przeworska
51	Szewo - Grabina	52-49	029	osada	nowożytność	
52	Beszyn	52-49	033	osadnictwa ślad osada	Średniowiecze późne, nowożytność	
53	Szewo - Grabina	52-49	027	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	Neolit, Rzymski okres,	przeworska

				osada osada osada	Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	
54	Szewo	52-49	026	Osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osada	Kamienna epoka Rzymski okres, Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	przeworska
55	Szewo	52-49	025	Osadnictwa ślad Osada osadnictwa ślad osada	Kamienna epoka Rzymski okr Średniowiecze późne, nowożytność	przeworska
56	Szewo	52-49	024	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osada	Średniowiecze wczesne, Średniowiecze późne, nowożytność	
57	Beszyn	52-49	001	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne XIV w.	
58	Bilno	52-49	004	osadnictwa ślad osada	Średniowiecze wczesne Okres III, Średniowiecze późne- Nowożytność XV-XVI w.	
59	Bilno	52-49	006	Osadnictwa ślad	Średniowiecze wczesne Okres III,	
60	Szewo - Grabina	52- 49	030	Osadnictwa ślad Osada, Osadnictwa ślad	Pradzieje brązu epoka, średniowiecze późne	łużycka
61	Dziankówiek	52-50	009	grodzisko	Średniowiecze późne XIV- XV w.	
62	Dziankówiek	52-50	014	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne XV- XVI w.	
63	Dziankówiek	52-50	013	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne XIV w.	
64	Dziankówiek	52-50	015	Osadnictwa ślad	Średniowiecze późne XIII w. II połowa	
65	Dziankówiek	52-50	012	Osada? Dwór?	Średniowiecze późne Nowożytność XV – XVI w.	
66	Dziankówiek	52-50	011	osada	Średniowiecze późne nowożytność XV – XVI w.	
67	Dziankówiek	52-50	010	osada	średniowiecze późne nowożytność XV – XVI w.	
68	Dziankowo	52-50	008	osadnictwa ślad	neolit?	
69	Dziankowo	52-50	007	osada	średniowiecze późne XIV w.	
70	Dziankowo	52-50	006	osada	średniowiecze późne XIV w.	
71	Dziankowo	52-50	005	osada	średniowiecze późne XIV w.	
72	Dziankowo	52-50	004	osada? dwór?	średniowiecze późne XIV w.	
73	Dziankowo	52-50	003	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XIII w. II połowa	
74	Borek	52-50	001	osadnictwa ślad	neolit	
75	Wola Dziankowska	52-50	029	osada osada	średniowiecze późne- nowożytność XV- XVI w.	
76	Dziankówiek	52-50	016	osada	nowożytność XV – XVI w.	
77	Borek	52-50	002	osada	średniowiecze wczesne	
78	Dziankówiek	52-50	018	osada	średniowiecze późne- nowożytność XV- XVI w.	
79	Dziankówiek	52-50	019	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XIV w.	
80	Dziankówiek	52-50	020	osada	średniowiecze późne- nowożytność XV- XVI w.	
81	Dziankówiek	52-50	021	osadnictwa ślad	nowożytność XVII-XVIII w.	
82	Wąwał	52-50	027	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze wczesne XIII w.	
83	Wola Dziankowska	52-50	028	osada osada	średniowiecze wczesne VII- IX w., średniowiecze późne XV w.	
84	Dziankowo	52-50	041	osadnictwa ślad osada osada	średniowiecze wczesne, średniowiecze późne, nowożytność	
85	Dziankowo	52-50	040	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	średniowiecze późne, nowożytność	
86	Dziankówiek	52-50	017	osadnictwa ślad	neolit	
87	Dziankowo	52-50	039	osadnictwa ślad, osada	Średniowiecze późne, nowożytność	
88	Kamienna	53-48	003	osadnictwa ślad	kamienna epoka	
89	Kaliska	53-48	002	osadnictwa ślad,	rzymski okres	
90	Kobyła Łąka	53 48	004	osadnictwa ślad	średniowiecze późne-	

					nowożytność XV-XVI w.	
91	Kukorek	53-48	009	osada	neolit	
92	Sławęcín	53-48	011	osada	nowożytność XVI-XVIII w.	
93	Władysławowo	53-48	0019	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XIII-XV w.	
94	Lubień Kujawski	53-49	020	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osada	neolit, halsztacki okres D, średniowiecze późne XIV w., średniowiecze późne- nowożytność XV-XVI w.	Pucharów lejkowych łużycka
95	Stępka	53-49	001	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	brązu epoka okres II, halsztacki okres C	łużycka łużycka
96	Lubień Kujawski	53-49	021	osada	nowożytność XVIII w.	
97	Władysławowo	53-49	018	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	rzymski okres późny, Średniowiecze późne- nowożytność XIV-XVI w.	
98	Narty	53-49	013	osadnictwa ślad	neolit Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	amfor kulistych średniowiecze wczesne XI-XII w., nowożytność XVII w.
99	Czaple Nowe	53-4	002	osadnictwa ślad	neolit	amfor kulistych
100	Kolonia Narty	53-49	009	osada osada	brązu epoka okres II, halsztacki okres D	trzciniacka
101	Czaple Nowe	53-49	003	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad	neolit, halsztacki okres C –D, rzymski okres, średniowiecze wczesne VIII – IX w., średniowiecze późne XV w.	amfor kulistych, przeworska
102	Czaple Nowe	53-49	004	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad	brązu epoka okres IV, halsztacki okres C, średniowiecze późne XV w.	łużycka
103	Czaple nowe	53-49	005	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osada	halsztacki okres, średniowiecze późne XV w. nowożytność XVII-XVIII w.	łużycka
104	Budy Dębowskie	53-49	006	osadnictwa ślad	nowożytność XVII w.	
105	Narty	53-49	015	osadnictwa ślad	neolit	amfor kulistych
106	Dąbrowa	53-49	008	osadnictwa ś osada lad	neolit	pucharów lejkowych
107	Nowa Wieś	53-49	017	osada	neolit	pucharów lejkowych
108	Kolonia Narty	53-49	010	osada	brązu epoka okres IV	łużycka
109	Narty	53-49	011	ementarzysko	lateński okres - rzymski okres do IVw.n.e.	przeworska
110	Narty	53-49	012	osadnictwa ślad osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	pucharów lejkowych
111	Narty	53-49	014	osadnictwa ślad	Średniowiecze wczesne XI- XIII w.	
112	Narty	53-49	016	osada	neolit	amfor kulistych
113	Dąbrowa	53-49	007	osada	nowożytność XVII-XVIII w.	
114	Wola Działkowska	53-50	003	osada	średniowiecze późne XV w.	
115	Wola Działkowska	53-50	008	osada	nowożytność	
116	Wola Działkowska	53-50	001	osada osada	średniowiecze wczesne IX –X w., średniowiecze późne - nowożytność XVI w.	
117	Wola Działkowska	53-50	002	osada	średniowiecze późne XV w.	
118	Wola Działkowska	53-50	004	osadnictwa ślad	nowożytność XVI w.	
119	Wola Działkowska	53-50	006	osadnictwa ślad	neolit	
120	Wola Działkowska	53-50	005	osada	nowożytność XVI –XVIII w.	
121	Janów	53-50	007	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XV w.	
122	Kamienna	54-48	011	osada	nowożytność XVI –XVII w.	
123	Kamienna	54-48	012	osada	nowożytność XVI –XVII w.	
124	Kamienna	54-48	010	osada	nowożytność XVI –XVII w.	
125	Gliznowo	54-48	009	osada	średniowiecze wczesne VIII–IX w.,	

					nowożytność XVI –XVIII w.	
136	Gliznowo	54-48	008	osada	neolit nowożytność XVI –XVIII w.	pucharów lejkowatych
127	Gliznowo	54-48	007	osada	nowożytność XVI –XVIII w.	
128	Gliznowo	54-48	006	osada	neolit okres rzymski	pucharów lejkowatych, przeworska
129	Gliznowo	54-48	005	osada	średniowiecze wczesne XIII w.	
130	Gliznowo	54-48	004	osada	neolit nowożytność XVI –XVIII w.	
131	Gliznowo	54-48	003	osada	średniowiecze późne XIV w., nowożytność XVI –XVIII w.	
132	Zalesie	54-48	032	osadnictwa ślad	neolit	
133	Gliznowo	54-48	002	osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad	brązu epoka wczesna, średniowiecze wczesne XII- XIII w., nowożytność XVI –XVIII w.	
134	Gliznowo	54-48	001	osada osada	rzymski okres nowożytność XVI –XVIII w.	przeworska
135	Morzyce	54-49	005	osada	nowożytność XVIII w.	
136	Błonie	54-49	001	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne	
137	Kamienna	54-49	002	osadnictwa ślad	neolit	
138	Kamienna	54-49	003	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
139	Kolomia	54-49	004	osadnictwa ślad	neolit	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku.

W obszarze objętym zmianą studium nie są zlokalizowane zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

5.3. Obszary obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego.

5.3.1. Zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Obowiązuje:

- trwałe zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru,
- utrzymanie (ewentualnie rewaloryzacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt 1-6, pkt 8-11 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

5.3.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności związanej z pracami ziemnymi, poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi tych stanowisk,
- zachowanie istniejącego układu topograficznego,
- pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na wszelkie działania w obrębie tych stanowisk, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt 5, ust. 4 i 6 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

5.4. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.

Na terenie gminy nie występują pomniki zagłady i strefy ochronne od nich.

5.5. Progi i ograniczenia. Zagrożenia.

Zagrożenia wynikające z braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wprowadzaniu nowej bezstylowej architektury, braku prowadzenia remontów w obiektach zabytkowych znajdujących się w ewidencji zabytków, tendencji do zastępowania budynków

historycznych stanowiących elementy zabudowy historycznej nowymi obiektami o architekturze powielalnej, niezharmonizowanej z zabudową miejscowości.

5a. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Dla województwa kujawsko-pomorskiego audyt krajobrazowy nie został sporządzony, w związku z tym nie zostały wyznaczone granice krajobrazów priorytetowych ani też rekomendacje i wnioski, które należałoby uwzględnić w Studium.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

6.1. Uwarunkowania zewnętrzne

System komunikacyjny miasta i gminy Lubień Kujawski składa się z sieci dróg kołowych oraz kolei normalnotorowej, połączony z układem zewnętrznym.

❖ Komunikacja drogowa

Teren miasta i gminy Lubień Kujawski łączy się z zewnętrznym układem komunikacji regionu za pomocą sieci dróg krajowych i powiatowych.

Drogi te stanowią połączenia:

- a) **krajowe** – oprócz autostrad i dróg ekspresowych, dróg międzynarodowych i obronnych – drogi stanowiące połączenia zapewniające spójność dróg krajowych,
- b) **powiatowe** – między miastami będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

• Drogi krajowe

Przez teren gminy Lubień Kujawski przebiega autostrada A-1 Gdańsk-Gorzyczki, która przejmując ruch tranzytowy z drogi krajowej Nr 91.

Przez teren gminy Lubień Kujawski przebiega trasa jednej drogi krajowej, jest to droga: Nr 91 Gdańsk - Świecie - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Katowice - Cieszyn - granica państwa.

Droga krajowa jest drogą międzyregionalną, posiada nawierzchnię utwardzoną (asfaltobeton) oraz utwardzone pobocza. Jest drogą główną ruchu przyspieszonego (GP). Na terenie miasta Lubień Kujawski droga krajowa przebiega w ciągu ulic: Kościuszki, 1 Maja, 19 Stycznia.

Obszar objęty zmianą studium położony jest w sąsiedztwie drogi publicznej kategorii krajowej nr 91.

Drogi powiatowe

Zgodnie z Uchwałą Nr 26/175/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 09 kwietnia 2003r. w sprawie nadania drogom publicznym zaliczonym do kategorii dróg powiatowych nowych numerów na terenie gminy Lubień Kujawski swój przebieg zaznaczają drogi powiatowe o numerach:

Tab. 8 Wykaz dróg powiatowych w gminie miejsko – wiejskiej Lubień Kujawski:

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi
1.	2928C	Modlibórz – Kłóbka -Chodecz
2.	2930C	Rzezewo – Kaliska -Kamienna
3.	2934C	Lubień Kujawski -Dziankowo- gr. województwa (Białotarsk)
4.	2935C	Chodecz – Kaliska - Lubień Kuj.
5.	2936C	Kaliska – Zalesie
6.	2937C	Chodeczek – Zalesie - Kamienna
7.	2940C	Lubień Kuj. – Kąty- gr. województwa (Łanięta)

Na terenie miasta Lubień Kujawski zaznacza swój przebieg trasa jednej drogi powiatowej:

Nr 2935C Chodecz-Kaliska-Lubień Kuj.; w ciągu drogi powiatowej leżą następujące ulice:

- Wojska Polskiego
- Plac Wolności

Administracyjnie drogami powiatowymi na terenie miasta i gminy Lubień Kujawski zarządza Powiatowy Zarząd Dróg we Włocławku z siedzibą w Jarantowicach.

W sieci komunikacji kołowej drogi powiatowe pełnią rolę powiązań z wojewódzkim układem komunikacyjnym oraz z siedzibami i miejscowościami gmin ościennych. Drogi powiatowe na terenie gminy posiadają nawierzchnię utwardzoną, a ich parametry techniczne zaliczają się do V klasy

Przez obszar objęty zmianą studium nie przebiegają drogi publiczne kategorii powiatowej.

6.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Układ funkcjonalny wewnętrznego układu komunikacji gminy, oprócz opisanych już dróg kołowych, składa się z sieci dróg gminnych, dróg o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi oraz kolei.

Drogi gminne

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom. Uchwałą Nr 57/611/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 października 2003r. drogom gminnym nadano nowe numery.

Tabela 9. Wykaz dróg gminnych

Lp. Nr drogi Przebieg

1. 191401C –Wiktorowo – Błędowo
2. 191402C- (Ossówek) – gr. gm. - Rzegocin
3. 191403C- (Kępka Szlachecka)- gr. gm.Kłóbka
4. 191404C – (Boża Wola) – gr. gm. Szewo Wielkie
5. 191405C - (Dąbrówka) – gr. gm. Szewo Wielkie
6. 191406C - (Kępka Szlachecka)- gr. gm.Wiktorowo
7. 191407C – (Grodno) – gr. gm. Bilno - Modlibórz
8. 191408C – (Lutobórz) – gr.gm. - Chwalibogowo
9. 191409C – (Lutobórz) – gr.gm. - Błędowo
10. 191410C – (Babia Góra) – gr. gm. – Beszyn - Kanibród
11. 191411C – Kłóbka – Kaliska (stacja kolejowa)
12. 191412C – Kłóbka - Lubień Kujawski
13. 191413C – Bilno - Siemiony
14. 191414C - (Babia Góra) – gr. gm. – Beszyn - Gagowy
15. 191415C – (Sobieszczewy) – gr. gm. – Rzezewo - Morzyce
16. 191416C – Gagowy - Bilno
17. 191417C – (Gulewo) – gr. gm. Wąwał
18. 191418C – Beszynek - Czaple
19. 191419C – Dziankowo – Wola Dziankowska
20. 191420C – Goćław - Kaczawka
21. 191421C – (Sobiczewy) – gr. gm. - Kaliska
22. 191422C – Kanibród – Wola Olszowa
23. 191423C – Kanibród - Czaple
24. 191424C – Goćław - Gole

25. 191425C – Stępka - Czaple
26. 191426C – Holendry - Stróże
27. 191427C – Świerna - Antoniewo
28. 191428C – Świerna – Czaple Nowe
29. 191429C – Narty Parcele - Janów
30. 191430C – Uchodze – Narty Parcele
31. 191431C – Walentynowo – Kobyla Łąka - Sławęcín
32. 191432C- Narty - Kretkowo
33. 191433C – Rutkowice – gr. gm. (Budy Nowe)
34. 191434C – Kamienna – gr. gm. – (Augostopol)
35. 191435C – Kamienna – gr. gm. (Wola Pierowa)
36. 191436C – Błonie - Bzówki
37. 191437C – Gliznowo - Kamienna
38. 191438C – Rzegocin - Chojny
39. 191439C – Kłóbka – Chojny – dr. krajowa Nr 1
40. 191440C – Kłóbka – gr. gminy
41. 191441C – Kłóbka
42. 191442C – Wiktorowo – gr. gminy
43. 191443C – Chwalibogowo – gr. gminy
44. 191444C - Rzeżewo
45. 191445C - Rzeżewo
46. 191446C – Rzeżewo Morzyce – Golska Huta
47. 191447C - Kaliska
48. 191448C - Kaliska
49. 191449C – Kłóbka - Krzewie
50. 191450C - Krzewie
51. 191451C - Bagno
52. 191452C – Kaczawka - Bagno
53. 191453C - Kaczawka
54. 191454C - Błędowo
55. 191455C – Gole – gr. gminy
56. 191456C – Gole – gr. gminy
57. 191457C - Gole
58. 191458C – Kobyla Łąka - Stróże
59. 191459C - Stróże – gr. gminy
60. 191460C - Sławęcín
61. 191461C – Nowa Wieś - Kały
62. 191462C - Kały
63. 191463C - Kołomia
64. 191464C – Świerna – gr. gminy
65. 191465C – Wola Dziańkowska – gr. gminy
66. 191466C – Dziańkówek – gr. gminy
67. 191467C – Dziańkówek - Siemiany
68. 191468C – Szewo - Siemiany
69. 191469C – Szewo – gr. gminy
70. 191470C – Bilno - Szewo
71. 191471C – Szewo
72. 191472C – Bilno - Modlibórz
73. 191473C – Bilno - Gagowy
74. 191474C – Gagowy Nowe
75. 191475C – Gagowy - Kanibród
76. 191476C - Beszyn
77. 191477C - Stępka
78. 191478C – Stępka – Gagowy
79. 191479C – Czaple Nowe

80. 191480C – Czaple Nowe - Czaple
81. 191481C - Czaple
82. 191482C – Czaple - Kanibród
83. 191483C - Wąwał
84. 191484C – Wąwał - Świerna
85. 191485C – Wola Olszowa
86. 191486C Czaple – Wola Olszowa
87. 191487C- Henryków - Narty
88. 191488C – Rutkowice - Kamienna
89. 191489C - Kamienna - Kostulin
90. 191490C - Kostulin
91. 191491C – Czaple - Świerna
92. 191492C – Świerna – Wola Dziańkowska
93. 191493C – Dziańkówek
94. 191494C – Narty – Kaliska (I)
95. 191495C - Narty – Kaliska (II)
96. 191496C - Narty – Kaliska (III)
97. 191497C – Kaliska - Walentynowo
98. 191498C – Lubień - Kaliska
99. 191499C – Kłóbka dz. Nr 35
100. 191500C- golskie Holendry - Goctław

Tabela 10 Wykaz ulic w mieście Lubień Kujawski

Lp. Nr drogi Nazwa ulicy

1. 191901 C – Pl. Wolności
2. 191912 C - ul. Szkolna
3. 191907 C – ul. Żeromskiego
4. 191908 C – ul. Żwirki i Wigury
5. 191902 C – ul. 11 Listopada
6. 191903 C – ul. 22 Lipca
7. 191904 C – ul. Gen. Popławskiego
8. 191905 C – ul. Nowotki
9. 191906 C – ul. Przejazd
10. W ciągu drogi krajowej- ul. 19 Stycznia
11. 191909 C – ul. 1 Maja
12. W ciągu drogi powiatowej – ul. Wojska polskiego
13. W ciągu drogi krajowej – ul. Kościuszki
14. 191915 C – ul. Polna
15. 191913 C – ul. Pogodna
16. 191914 C – ul. Ogrodowa
17. 191912 C – ul. Lipowa
18. 191911 C – ul. Leśna
19. 191910 C - ul. Bukowa

Niezależnie od dróg uznanych jako drogi gminne – występują drogi o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, drogi wewnętrzne oraz dojazdy. Powstawały one wraz z rozwojem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury. Zaliczenie tych dróg do kategorii dróg gminnych powinno nastąpić w drodze uchwały rady gminy po zasięgnięciu opinii rady powiatu.

W obszarze objętym zmianą studium występują drogi publiczne kategorii gminnej ujęte w powyższym wykazie.

Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Lubień Kujawski przebiega trasa linii kolei normalnotorowej Kutno - Toruń - Bydgoszcz - Piła. Według aktualnie obowiązującej klasyfikacji jest to linia I rzędna, dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu państwowym.

Na trasie linii kolejowej w Kaliskach zlokalizowany jest dworzec kolejowy z poczekalnią dla pasażerów i kasą biletową. Jest tam również bocznicą umożliwiającą rozładunek oraz załadunek towarów celem dalszej spedycji innymi środkami transportu. W miejscowościach Rutkowice oraz Wiktorowo – zlokalizowane są przystanki kolejowe. Brak jest tutaj obiektów dworcowych oraz urządzeń do przeładunku towarów.

Przez obszar objęty zmianą studium nie przebiega linia kolejowa.

Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy nie występują samodzielne trasy przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerów, tzw. Trasy rowerowe. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych na ogólnie przyjętych zasadach określonych w Kodeksie Drogowym. W przypadku wyznaczenia szlaków komunikacji turystycznej należy poddać analizie potrzebę budowy oddzielonych ścieżek. Decydującym czynnikiem powinno być natężenie ruchu na drogach i wiążące się z tym utrudnienia i niebezpieczeństwa dla ruchu rowerowego.

W obszarze objętym zmianą studium nie występują drogi rowerowe.

Elementy zaplecza technicznego motoryzacji

Elementy zaplecza technicznego motoryzacji gminy Lubień Kujawski rozpatrywano w zakresie: stacji paliw, stacji obsługi pojazdów, parkingów, garaży.

- Stacje paliw

Na terenie gminy Lubień Kujawski funkcjonują dwie stacje paliw, świadczące sprzedaż paliw płynnych. Największa z nich zlokalizowana jest w Nartach przy granicy miasta Lubień Kujawski, przy drodze krajowej Nr 91. W sprzedaży całodobowej jest typowy asortyment paliw płynnych.

- Stacje obsługi pojazdów

Na terenie gminy Lubień Kujawski funkcjonują pojedyncze warsztaty napraw samochodów świadczące usługi w zakresie napraw silników, blacharstwa i lakiernictwa samochodowego. Występuje zróżnicowanie wyposażenia zakładów w sprzęt techniczny.

- Zespoły parkingowe

Większe zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie pojazdów zlokalizowane są głównie przed obiektami użyteczności publicznej jak Urzędy, Szkoły, Stacje Paliw oraz obiekty turystyczne i pawilony handlowe.

- Garaże

Brak szczegółowych danych odnośnie ilości garaży na terenie gminy. Oprócz pojedynczych obiektów zlokalizowanych na działkach przez osoby prywatne sporadycznie występują garaże zgrupowane na działkach przez osoby prywatne sporadycznie występują garaże zgrupowane w zespoły, są to głównie obiekty kilkuboksove.

Komunikacja zbiorowa

Środkami komunikacji zbiorowej na terenie gminy Lubień Kujawski jest komunikacja kolejowa oraz autobusowa.

Na linii PKP przebiegającej przez teren gminy w miejscowości Kaliska zlokalizowany jest dworzec kolejowy wraz z poczekalnią i kasą biletową. W miejscowościach: Rutkowice i Wiktorowo zlokalizowane są przystanki kolejowe dla pasażerów kolei.

Komunikacja autobusowa zorganizowana jest przez regularne linie autobusowe obsługujące teren gminy. Zbiegają się w mieście Lubień Kujawski, gdzie zlokalizowany jest dworzec autobusowy z poczekalnią dla pasażerów.